

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Цифрове врядування

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

28 Публічне управління та
адміністрування

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

281 Публічне управління та
адміністрування

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальний аспект»

здобувача Кецка Вадима Володимировича

Науковий керівник: д.держ.упр., доцент **Васюк Наталія Олегівна**

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.держ.упр., проф. **Карпенко О.В.**

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Цифрове врядування

28 Публічне управління та
адміністрування

281 Публічне управління та
адміністрування

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

_____ О.В.Карпенко

_____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ О.В.Карпенко

_____ 2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Кецьку Вадиму Володимировичу

заочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

**на тему «Реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні:
медико-соціальний аспект»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «27» вересня 2024 р. № 1687-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах нормативно-правових актів у сфері охорони здоров'я, фундаментальних положень з теорії державного управління, наукових праць українських і зарубіжних учених за темою дослідження.

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Теоретичні засади дослідження реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні
Розділ 2	Сучасний стан реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальні аспекти
Розділ 3	Шляхи удосконалення медико-соціальних аспектів реалізації державної політики щодо наркотиків
Об'єкт дослідження:	державна політика щодо наркотиків
Предмет дослідження:	реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальний аспект
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	обґрунтування теоретичних засад та вироблення практичних рекомендацій з удосконалення медико-соціальних аспектів державної політики щодо наркотиків в Україні

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	здійснити аналіз стану наукових досліджень реалізації державної політики щодо наркотиків у працях вітчизняних вчених; дослідити понятійно-категорійний апарат;
У розділі 2	охарактеризувати нормативно-правове забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні; визначити організаційні засади державної політики щодо наркотиків в Україні;
У розділі 3	проаналізувати зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо наркотиків з можливістю використання його в Україні; розробити рекомендації щодо впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як одного із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні.

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

Васюк Н. О.

«___» _____ 2024 р.

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

Кецко В. В.

«___» _____ 2024 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 66 сторінок, 1 таблицю, та список використаних джерел складається з 85 найменувань.

«Реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальний аспект»

Об'єктом дослідження є державна політика щодо наркотиків.

Предметом дослідження є реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальний аспект.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних засад та вироблення практичних рекомендацій з удосконалення медико-соціальних аспектів державної політики щодо наркотиків в Україні.

Завдання дослідження:

- здійснити аналіз стану наукових досліджень реалізації державної політики щодо наркотиків у працях вітчизняних вчених;
- дослідити понятійно-категорійний апарат;
- охарактеризувати нормативно-правове забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні;
- визначити організаційні засади державної політики щодо наркотиків в Україні;
- проаналізувати зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо наркотиків з можливістю використання його в Україні;
- розробити рекомендації щодо впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як одного із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Результати кваліфікаційної магістерської роботи можуть бути використані в діяльності органів публічної влади, при розробленні та впровадженні державної політики у сфері охорони здоров'я, а також під час підготовки цільових програмних документів щодо удосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні. Результати дослідження також можуть бути використані в діяльності закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців у сфері публічного управління та адміністрування.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи – 2024. Рік захисту роботи – 2024.

Ключові слова: сфера охорони здоров'я, державна політика, державна політика щодо наркотиків в Україні, медико-соціальний аспект, фармацевтична політика, фармацевтичний сектор, наркотичні засоби, психоактивні речовини, психотропні речовини, прекурсори.

ВІДГУК

про кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету економіки та управління
освітньо-професійної програми «Цифрове врядування»

Кецка Вадима Володимировича

на тему «Реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальний аспект»

1. Актуальність теми. Проблема використання наркотиків у сучасному суспільстві є однією з найбільш загрозливих для здоров'я населення та соціального розвитку країни. Згідно з даними національних і міжнародних досліджень, вживання наркотичних засобів і психотропних речовин негативно впливає на всі аспекти суспільного життя, зокрема на здоров'я, економіку, безпеку та соціальну стабільність.

В Україні, яка перебуває в процесі соціально-економічних трансформацій та в період надзвичайних ситуацій російської військової агресії, загроза наркозалежності залишається актуальною через збільшення кількості осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби, а також через недостатньо ефективні механізми державного контролю в цій сфері. Крім того, високі показники поширення соціально небезпечних захворювань, таких як ВІЛ/СНІД і гепатити, значною мірою пов'язані з вживанням ін'єкційних наркотиків.

Медико-соціальний аспект дослідження державної політики щодо наркотиків набуває особливої ваги в контексті забезпечення доступу до лікування захворювання, профілактики вживання психоактивних речовин та зниження шкоди від їх вживання. У той же час впровадження інноваційних підходів у реабілітацію та ресоціалізацію наркозалежних осіб вимагає оновлення національної нормативно-правової бази, а також залучення міжнародного досвіду. Особливу роль при цьому виконують превентивні програми, спрямовані на молодь, яка є найбільш уразливою до впливу наркотиків.

Таким чином, дослідження реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні через призму медико-соціального аспекту є досить актуальним для забезпечення національної безпеки, збереження громадського здоров'я та побудови ефективної системи підтримки осіб, які постраждали від вживання

наркотичних речовин.

2. *Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи.* Одержані наукові результати належно обґрунтовані у відповідних розділах магістерського дослідження. Достовірність положень, висновків і рекомендацій, представлених в роботі, не викликає сумнівів з огляду на доцільне та результативне використання адекватно дібраної методології та сучасних підходів теоретичного наукового дослідження.

3. *Наявність самостійних розробок автора.* Автором розроблено рекомендації щодо впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як одного із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні та встановлено, що важливим напрямом удосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні, окрім іншого, є здійснення профілактичних заходів та лікування наркозалежності, розроблення реабілітаційних програм та необхідність їх вдосконалення.

4. *Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:* здійснено дослідження науково-теоретичного обґрунтування медико-соціальних аспектів дослідження державної політики щодо наркотиків та вироблення шляхів її удосконалення. Отримані в процесі дослідження результати дали підстави для формулювання низки узагальнюючих висновків, що мають теоретичне і практичне значення.

5. *Наявність недоліків.* Доцільно було б на підставі висновків, зроблених автором за результатами проведеного дослідження, запропонувати конкретні зміни до чинних нормативно-правових актів України, а також виокремити практичні рекомендації для органів публічної влади. У роботі зустрічаються технічні недоліки. Разом з тим, зазначені зауваження не знижують загальної високої оцінки наукової цінності дослідження.

6. *Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:* робота є закінченим науковим дослідженням, відповідає вимогам галузевого стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», може бути допущена до захисту перед

екзаменаційною комісією і заслуговує на оцінку 90 балів.

Науковий керівник:

доктор наук з державного управління,

доцент

Васюк Н. О.

“ ____ ” _____ 2024 р.

Рецензія

на кваліфікаційну магістерську роботу здобувача вищої освіти

Кецка Вадима Володимировича

«Реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальний аспект»

Актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи і доцільність її розроблення

Актуальність теми дослідження обумовлена кількома ключовими чинниками, зокрема. Наркозалежність залишається серйозною загрозою для здоров'я нації, сприяючи демографічній кризі, зростанню злочинності та епідеміям ВІЛ/СНІДу і гепатиту С. Досліджуване питання вимагає гармонізації національної наркополітики з європейськими стандартами. Чинна система боротьби з незаконним обігом наркотиків не враховує повну міру сучасних профілактичних підходів, які сприяють зменшенню шкоди. При цьому, недостатнім є дослідження щодо впливу державної політики на доступність замісної терапії, профілактичні програми, лікування та реабілітації наркозалежних.

Якість проведеного дослідження

У роботі здійснено аналіз стану наукових досліджень реалізації державної політики щодо наркотиків у працях вітчизняних вчених; досліджено понятійно-категорійний апарат; охарактеризовано нормативно-правове забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні; визначено організаційні засади державної політики щодо наркотиків в Україні; проаналізовано зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо наркотиків з можливістю використання його в Україні; розроблено рекомендації щодо впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як одного із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні.

Автором кваліфікаційної магістерської роботи чітко визначено об'єкт і предмет дослідження, які окреслюють ключові проблеми дослідження. Визначені в роботі завдання дозволили здобувачці розкрити обрану для дослідження тему та досягнути поставленої мети.

Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи

Автором проаналізовано значний обсяг теоретичного матеріалу. Для написання кваліфікаційної магістерської роботи використано наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, що дало можливість повною мірою розкрити проблему, досягнути мети та вирішити поставлені завдання дослідження.

Отримані результати дослідження безпосередньо пов'язані з основними завданнями і метою магістерської кваліфікаційної роботи. Висновки обґрунтовані і

відповідають поставленим завданням. Самостійно вироблені рекомендації та запропоновані напрями удосконалення медико-соціальних аспектів реалізації державної політики щодо наркотиків мають практичне значення.

Зауваження

Найбільш важливі наукові та практичні результати, отримані в процесі дослідження викладено автором у висновках до роботи. В них сформульовано розв'язання поставлених завдань. Проте, доцільно було б на підставі проведеного аналізу сучасного стану нормативно-правового забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні розробити конкретні пропозиції до нормативно-правових актів з досліджуваних питань.

Разом з тим, зазначена дискусійна пропозиція до кваліфікаційної магістерської роботи, не знижує загальної високої оцінки наукової цінності дослідження.

Практична значимість висновків і рекомендацій

Запропоновані автором шляхи удосконалення медико-соціальних аспектів реалізації державної політики щодо наркотиків сприяють вдосконаленню законодавства, запровадженню ефективних медико-соціальних програм та підвищенню рівня обізнаності населення щодо проблем наркозалежності, що є ключовими завданнями для сталого розвитку держави.

Загальний висновок

Оформлення кваліфікаційної роботи відповідає вимогам вищої школи та вимогам щодо оформлення даного виду робіт. Представлена робота виконана автором самостійно з дотриманням правил цитування, вказавши посилання на наукові джерела, які було використано під час написання кваліфікаційної магістерської роботи.

Тема дослідження розкрита на належному рівні. Винесені автором на захист висновки та пропозиції є достатньо аргументованими й достовірними. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи В. Кеца дає підстави зробити висновок про її повну відповідність вимогам вищої школи до цього виду досліджень.

Робота заслуговує на високу позитивну оцінку і рекомендована до захисту перед членами екзаменаційної комісії, а здобувач В. Кецо – на присвоєння освітнього ступеня «магістр» за галуззю знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Доктор медичних наук,
Заступник Голови
Державної служби України
з лікарських засобів та контролю
за наркотиками

В.В.Короленко

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ	7
1.1 Аналіз стану наукових досліджень реалізації державної політики щодо наркотиків у працях вітчизняних вчених	7
1.2 Понятійно-категорійний апарат дослідження	14
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ: МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ	20
2.1 Нормативно-правове забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні	20
2.2 Організаційні засади державної політики щодо наркотиків в Україні	29
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИХ АСПЕКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ....	37
3.1 Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо наркотиків.	37
3.2 Впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як один із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні	43
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність теми. З моменту проголошення незалежності України в 1991 році та її інтеграції в глобальні процеси світового співтовариства країна не тільки отримала можливості для розвитку, але й зіткнулася з негативними явищами, зокрема поширенням наркоманії та наркозлочинності. Україна стала шести транзитним пунктом у міжнародних наркотрафіках, що спричинило зростання випадків захворювання на наркоманію. Лише 28 серпня 2013 року Кабінет Міністрів схвалив Стратегію державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року.

Україна постійно зіштовхується зі складними викликами у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків та їхнім використанням, в першу чергу це російська військова агресія. Викликами, що підсилюють актуальність цієї проблеми є зловживання алкоголем, наркотиками та іншими психоактивними речовинами останнім часом прийняло характер епідемії, зокрема важливого значення набувають питання втрати населення працездатного віку [21].

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, сумарна кількість людей з захворюваннями, спричиненими вживанням різних психоактивних речовин, за винятком тютюнокурців, перевищує 500 мільйонів осіб. Статистичні дані свідчать, що приблизно 270 мільйонів людей (або близько 5,5% світового населення у віці 15-64 років) вживали психоактивні речовини протягом минулого року, і приблизно 35 мільйонів людей страждають від розладів, пов'язаних з вживанням наркотиків (шкідливий вжиток або залежність). За оцінками, близько 0,5 мільйона смертей щорічно можна пов'язати з вживанням наркотиків, з яких приблизно 350 000 чоловіків і 150 000 жінок. Смерті, пов'язані з опіоїдами, значною мірою через синтетичні опіоїди, останнім часом змінили тенденції смертності в деяких країнах з високим рівнем доходу. Слід зазначити, що у всьому світі майже 11 мільйонів людей вживають наркотики ін'єкційно, з

яких 1,4 мільйона живуть з ВІЛ, а 5,6 мільйона – з гепатитом С [80].

Ці вражаючі цифри підкреслюють глобальну природу проблеми і вказують на необхідність розробки ефективних стратегій боротьби з наркозалежністю. При цьому, реалізація державної політики щодо наркотиків вимагає комплексного підходу, який охоплює медичні, соціальні та правові аспекти. Важливо розглянути сучасні стратегії та методи, які застосовуються в Україні для вирішення цієї проблеми.

Україна прийняла на себе зобов'язання у боротьбі з організованою злочинністю та відмиванням коштів, а також зменшувати постачання та попит на наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, що знаходяться в незаконному обігу. Для виконання цих зобов'язань, зокрема у контексті виконання рекомендацій ЄС, була розроблена Стратегія державної політики щодо наркотиків до 2030 року.

Оскільки інтеграція України в європейське та міжнародне співтовариство вимагає вдосконалення політики в цій сфері, прийняття відповідних заходів є необхідним для забезпечення здорового способу життя, безпеки громадян і захисту прав людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що питання державної політики у сфері охорони здоров'я досліджували такі провідні українські вчені, як: Т.Авраменко, М.Білинська, Л.Жаліло, Д.Карамішев, В.Князевич, В.Лехан, Г.Слабкий, І.Солоненко, Я.Радиш, Н.Рингач, І.Рожкова та інші. Вчені досліджують фундаментальні теоретичні положення та прикладні аспекти державної політики в галузі охорони здоров'я України, а також наголошують, що кризовий стан медичної сфери зумовлений недоліками організаційного забезпечення та неефективного державного управління сфери.

Актуальні питання розвитку державного управління та політики у фармацевтичному секторі охорони здоров'я розглядають у своїй праці такі вчені як Т.Артюх, А.Бойко, І.Герасименко, Н.Захарко, Т.Зборовська, Н.Клунко, А.Курган, Р.Сагайдак-Нікітюк, В.Толочко, які досліджують питання механізмів

державного управління фармацевтичним сектором, впровадження стандарту ISO 22301 у фармацевтичному секторі України, реалізація концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України до 2020 року, кадрове забезпечення фармацевтичного сектору України тощо.

При цьому, малодослідженими залишаються питання удосконалення державної політики щодо наркотиків та залишаються актуальними на сучасному етапі.

Це й зумовило вибір теми, визначення її мети та завдань.

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних засад та вироблення практичних рекомендацій з удосконалення медико-соціальних аспектів державної політики щодо наркотиків в Україні.

Завдання дослідження:

- здійснити аналіз стану наукових досліджень реалізації державної політики щодо наркотиків у працях вітчизняних вчених;
- дослідити понятійно-категорійний апарат;
- охарактеризувати нормативно-правове забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні;
- визначити організаційні засади державної політики щодо наркотиків в Україні;
- проаналізувати зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо наркотиків з можливістю використання його в Україні;
- розробити рекомендації щодо впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як одного із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні.

Об'єкт дослідження – державна політика щодо наркотиків.

Предмет дослідження – реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні: медико-соціальний аспект.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і виконання завдань у процесі магістерського дослідження застосовано комплекс

взаємодоповнюючих і взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, які направлені на отримання об'єктивних і достовірних результатів, зокрема метод історичного і логічного аналізу літературних джерел для дослідження рівня розробленості проблеми у працях вітчизняних науковців; метод аналізу та синтезу – для аналізу сучасного стану реалізації державної наркополітики; метод узагальнення – з метою формулювання висновків, рекомендацій та пропозицій щодо напрямів удосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Результати кваліфікаційної магістерської роботи можуть бути використані в діяльності органів публічної влади, при розроблені та впровадженні державної політики у сфері охорони здоров'я, а також під час підготовки цільових програмних документів щодо удосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні. Результати дослідження також можуть бути використані в діяльності закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців у сфері публічного управління та адміністрування.

Інформаційна база дослідження. Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах нормативно-правових актів у сфері охорони здоров'я, наукових працях з теорії державного управління вітчизняних і зарубіжних учених за темою дослідження.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Кваліфікаційна магістерська робота містить 66 сторінок, список використаних джерел налічує 85 найменувань.

Апробація дослідження. Результати дослідження представлені авторкою на 91-ій щорічній студентській науковій конференції «Інноваційні проєкти для економічного відродження та конкурентного розвитку України» (м. Київ, 15 квітня – 19 травня 2024 року) [21].

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ

1.1 Аналіз стану наукових досліджень реалізації державної політики щодо наркотиків у працях вітчизняних вчених

Визначення сутності, змісту та складових механізму реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в умовах реформування вимагає врахування відповідних складових, які забезпечують ефективне використання цього механізму та сприяють реалізації державної політики у зазначеній сфері [34].

Розділяємо думку науковців, що реформування державної політики у сфері охорони здоров'я має бути невід'ємною частиною загальних суспільних перетворень, спрямованих на прогресивний розвиток. Як зазначає А. Гальчинський, успішність управлінських змін залежить від дотримання подвійного принципу: цілі та завдання реформ повинні відповідати загальній логіці системних змін у суспільстві, водночас можливості цих змін залежать від реальних трансформацій у системі державного управління [7].

В Україні протягом певного періоду часу відбуваються масштабні суспільні трансформації, спрямовані на демократизацію, децентралізацію, підвищення соціального захисту населення та реалізацію положень Конституції щодо створення незалежної, демократичної, соціальної та правової держави. Вектор цих змін свідчить про прагнення перетворити країну на розвинену державу з європейськими стандартами рівня життя, свобод і забезпечення комфортних умов для громадян. У цьому контексті реформа системи охорони здоров'я є логічною складовою цих процесів, спрямованою на забезпечення прав і потреб українського народу.

Водночас масштабні зміни у сфері охорони здоров'я та сучасні виклики, зокрема повномасштабне військове російське вторгнення, потребують суттєвого реформування соціально-політичної, фінансово-економічної, адміністративно-територіальної та правової сфер. Послідовність і обсяг реформ мають узгоджуватися із завданнями загальних соціально-економічних і адміністративних перетворень [34].

Відповідно до вищевикладеного виникає необхідність проаналізувати наукові праці вітчизняних учених щодо дослідження актуальних питань державної політики у сфері охорони здоров'я в умовах сучасних викликів, зокрема вплив реформування галузі на реалізацію державної наркополітики, а також і на фармацевтичний сектор охорони здоров'я.

Актуальність цих питань підкреслюють дослідження вітчизняних науковців. Зокрема, Т. Авраменко та інші проаналізували державну політику в галузі охорони здоров'я в умовах системних змін, зокрема на рівнях первинної та спеціалізованої медичної допомоги. Автори виокремили аспекти кадрового, матеріально-технічного і фінансового забезпечення, а також структурної організації та взаємодії, запропонували науково обґрунтовані напрямки вдосконалення політики на прикладі Бахмацького району Чернігівської області [2].

Водночас В. Князевич та Т. Авраменко акцентують увагу на недоліках державної політики у сфері охорони здоров'я, підкреслюючи значний вплив на здоров'я нації демографічної кризи, що спричинена високою смертністю серед працездатного населення. Автори наголошують на відсутності єдиної державної стратегії розвитку охорони здоров'я, недостатній міжсекторальній взаємодії та наукових досліджень впливу зовнішніх і внутрішніх змін на медичну сферу [24].

Отже, узгодженість і комплексність підходів до реформування охорони здоров'я є критично важливими для забезпечення сталого розвитку галузі, дотримання державних гарантій та покращення демографічної ситуації в країні.

Автори колективної монографії «Державна політика у сфері охорони

здоров'я» наголошують, що для підвищення ефективності державної політики у сфері охорони здоров'я необхідно не лише вносити зміни до її змісту та структури, а й значно покращувати функціональну результативність її реалізації. Вони підкреслюють, що основне завдання полягає у забезпеченні відповідності структури, змісту, методів, інструментів та функцій, а також впливу державної політики на суспільні трансформації в сучасний період. В сучасних умовах трансформації державного управління України реалізація окремих реформ у галузі охорони здоров'я є надзвичайно складним процесом, хоча саме ефективне управління цією галуззю є запорукою досягнення належного рівня життя населення [12].

Неприйняття медичної реформи є поширеним явищем не лише в Україні. Навіть у таких країнах, як США, Німеччина, Іспанія та Франція, впровадження реформ у системі охорони здоров'я супроводжувалося труднощами та спротивом громадськості. Проте в Україні цей процес ускладнюється військовим вторгненням, а також і низкою специфічних проблем, а результати реформування наразі залишаються обмеженими, особливо щодо забезпечення рівного доступу всіх громадян до якісних медичних послуг. На думку експертів, основними причинами цього є [82; 65]:

- реформування відбувається в умовах економічної кризи;
- відсутність чіткого уявлення про кінцеву модель системи охорони здоров'я;
- реформа охоплює виключно медичну галузь, не враховуючи інших факторів, що впливають на здоров'я населення;
- загострення проблеми виконання державних гарантій щодо охорони здоров'я та надання безоплатної медичної допомоги.

В процесі трансформації галузі посилюється проблема щодо дотримання державних гарантій, які були задекларовані, на охорону здоров'я та безкоштовну медичну допомогу [36].

Ці виклики вказують, що необхідно сформувати пріоритетні напрями

розвитку фармацевтичного сектору (зокрема щодо регулювання наркотичних засобів) як ключового елемента системи охорони здоров'я України. Це зумовлено сучасними політичними та соціально-економічними процесами, серед яких [27]:

- інтеграція України у світову економіку;
- глобальні структурні зміни в економіці;
- підвищення рівня забезпечення населення лікарськими засобами;
- низька соціально-економічна ефективність використання ресурсів у сфері охорони здоров'я та фармацевтичному секторі.

Таким чином, успішне реформування охорони здоров'я потребує комплексного підходу, який враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники, спрямованого на створення стійкої, ефективної та доступної системи медичних і фармацевтичних послуг.

З огляду на зміст поняття «державна політика у сфері охорони здоров'я», її основними цілями на сучасному етапі є такі [12]:

- досягнення позитивних змін у сфері охорони здоров'я, зокрема збереження та покращення здоров'я всіх верств населення;
- підвищення ефективності та покращення якості медичної допомоги;
- дотримання прав громадян на отримання медичних послуг та забезпечення соціальної справедливості в умовах трансформації соціально-економічних відносин;
- вдосконалення організації та фінансування системи охорони здоров'я, а також раціонального використання ресурсів.

Автори колективної монографії «Державна політика у сфері охорони здоров'я» справедливо зазначають, що реалізація цих цілей можлива лише за умови впровадження загальнодержавного комплексу заходів. Ці заходи мають охоплювати розвиток медико-інструментальної промисловості та фармацевтичного сектору, а також виробництва імунобіологічних препаратів, медичних приладів, а також сприяти зменшенню вартості та підвищенню якості

лікарських засобів, а також безпеки вітчизняної продукції. Ці кроки допоможуть підвищити конкурентоспроможність національної продукції, суттєво покращити медикаментозне й матеріально-технічне забезпечення медичних установ та ін. [12].

Слід зазначити, що теоретичні і практичні основи функціонування та розвитку фармацевтичної галузі досліджено в працях вітчизняних науковців, однак чимало проблем медико-соціальних аспектів державної наркополітики, а також фармацевтичного сектору охорони здоров'я залишаються малодослідженими і тому, потребують поглибленого дослідження. Таким чином, в контексті нашого дослідження необхідно проаналізувати праці вітчизняних учених, присвячені цим питанням.

Так, актуальні питання щодо виконання фармацевтичними працівниками професійних обов'язків у сучасних умовах розвитку і трансформації сфери охорони здоров'я досліджують А. Волкова, Ю. Корж, А. Котвіцька, І. Кубарева, О. Овакімян, І. Сурікова, А. В. Черкашина, які обґрунтовують доцільність засвоєння знань спеціалістами фармацевтичного сектору щодо правових основ надання фармацевтичної допомоги пацієнтам, а також її якості [13].

А. Котвіцька та І. Кубарева у своїх дослідженнях аналізують нормативно-правові основи надання фармацевтичної допомоги пільговим категоріям населення України. Вони визначають ключові поняття, такі як «пільга» та «державна пільга», розкривають їх функції та зміст. На основі контент-аналізу чинного законодавства й нормативних актів автори формулюють пріоритетні завдання для вдосконалення нормативно-правового регулювання фармацевтичного забезпечення пільгових категорій населення [28].

Питання інформаційно-правового забезпечення фармацевтичної діяльності досліджували І. Кубарева та Л. Пилюга. У своїх працях вони проаналізували наукову літературу та нормативно-правові акти, що стосуються фармацевтичної сфери, і визначили ключові напрями вдосконалення українського законодавства з акцентом на інформаційно-правовий компонент

фармацевтичної діяльності [30].

Л. Литвиненко та А. Собкова зосереджуються на аналізі основних факторів розвитку, структури й тенденцій європейського та світового фармацевтичних ринків. Вони також досліджують особливості функціонування українських виробників фармацевтичної продукції та інших учасників ринку. У своїх роботах автори обґрунтовують причини імпортозалежності українських фармацевтичних виробників і пропонують ключові шляхи розвитку фармацевтичного сектору України в умовах євроінтеграції [33].

Н. Гавриленко та Я. Кулич у своїх дослідженнях акцентують увагу на сучасному стані розвитку фармацевтичної галузі, її значенні для економіки країни та ролі у світових інноваційних і інвестиційних процесах. Окремо вони аналізують соціальні аспекти функціонування фармацевтичного ринку [6].

Т. Овчаренко та В. Єрмолаєва зосереджуються на проблемах і поточному стані впровадження міжнародних стандартів GMP у фармацевтичній сфері України. Вони також пропонують шляхи вдосконалення системи міжнародних стандартів, які сприятимуть підвищенню якості лікарських засобів на національному ринку [41].

О. Козирєва, О. Гарафонов та А. Яковлєв досліджують перспективи розвитку фармацевтичної галузі України через запровадження кластерної моделі. Вони зазначають, що досвід країн ЄС свідчить про значну ефективність кластерів у фармацевтичному секторі, що забезпечує стабільне економічне зростання підприємств завдяки спільним зусиллям у розробці, виробництві та просуванні на ринок інноваційних лікарських засобів [25].

І. Кубарєва та А. Котвіцька присвятили свої праці аналізу історичних і міждисциплінарних аспектів формування фармацевтичного термінологічного апарату. Вони відзначають, що термінологія організаційно-економічних дисциплін соціального спрямування характеризується швидким розвитком, але водночас часто позбавлена чітких визначень і законодавчого закріплення основних понять [31].

Нагальна потреба у виробленні та реалізації державної політики щодо контролю за наркотиками в Україні, на думку М.Бурака, зумовлена необхідністю ефективного протистояння поширенню наркоманії та пов'язаної з нею наркозлочинності. Ці явища становлять значну загрозу для здоров'я нації, безпеки держави, а також сприяють ескалації тіньової економіки та суттєвим людським і матеріальним втратам. Основу державної наркополітики було визначено у Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, яка базувалася на принципах інтегрованого та збалансованого підходу, спрямованого на скорочення незаконного обігу наркотиків і зниження попиту, водночас забезпечуючи доступність лікарських засобів для медичних потреб. Стратегія передбачала поетапну реалізацію заходів, включаючи вдосконалення системи контролю та нагляду за обігом наркотиків, боротьбу з організованою злочинністю, запобігання корупції та наркобізнесу, а також співпрацю з міжнародними структурами, такими як Європейський моніторинговий центр з наркотиків (EMCDDA). Для ефективного впровадження Стратегії було розроблено щорічні плани заходів, до виконання яких залучалися численні державні органи. Крім того, у межах співпраці з ЄС створено Міжвідомчу робочу групу, яка займається удосконаленням законодавчого регулювання у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин і прекурсорів. Таким чином, боротьба з наркоманією та наркозлочинністю, спрямована на оздоровлення нації та забезпечення безпеки суспільства, залишається одним із ключових пріоритетів державної наркополітики України [4].

Отже, проаналізовані наукові дослідження висвітлюють важливі аспекти державної політики в галузі охорони здоров'я та фармацевтичного сектору, які мають значний вплив на формування й реалізацію державної наркополітики. Узагальнення цих досліджень дозволяє виокремити ключові напрями, що визначають сучасні виклики і пріоритети державної політики щодо наркотиків, зокрема це стосується удосконалення нормативно-правової бази у сфері

фармацевтичної діяльності, в т.ч. щодо забезпечення доступності лікарських засобів, у тому числі наркотичних препаратів для медичних потреб; необхідності забезпечення рівного доступу громадян до якісних лікарських засобів, у тому числі знеболювальних препаратів, як важливого елемента реалізації державних гарантій у галузі охорони здоров'я; важливості впровадження міжнародних стандартів GMP, що сприяє підвищенню якості й безпеки лікарських засобів, у тому числі контрольованих речовин; питань імпортозалежності фармацевтичного сектору, що створює додаткові виклики для забезпечення стабільного постачання наркотичних засобів для медичних потреб; необхідності узгодженої міжгалузевої взаємодії та ін.

Таким чином, для ефективного розвитку державної політики щодо наркотиків необхідно інтегрувати інституційні, соціальні й економічні підходи, що базуються на сучасних дослідженнях і кращих міжнародних практиках. Особливу увагу слід приділити розробленню багатокомплексних стратегій, які спрямовані на задоволення медичних і соціальних потреб населення, забезпечення доступності й якості контрольованих препаратів, а також гармонізації нормативно-правової бази з міжнародними стандартами.

1.2 Понятійно-категорійний апарат дослідження

В Україні питання стандартизації термінології у різних галузях науки набуває особливої значущості. Це зумовлено необхідністю вирішення мовних і термінологічних проблем, які суттєво впливають на динаміку державотворчих процесів у таких сферах, як освіта, наука, виробництво та ін. Формування уніфікованої, логічно побудованої вітчизняної термінології сприяє ефективному розвитку деяких галузей економіки та загалом суспільства.

Фармацевтичний сектор України, як одна з найдинамічніших галузей науки і практики, має свої специфічні особливості. Його термінологічна система історично розвивається та вдосконалюється. Водночас сучасний стан

фармацевтичної термінології вимагає аналізу для визначення та розуміння особливостей, характерних для нинішнього етапу її формування [31].

На сьогодні на законодавчому рівні, зокрема, не визначено основних понять та термінів – таких як «фармацевтична сфера та галузь», «фармацевтична діяльність» та «фармацевтичний сектор», хоча якщо здійснити аналіз праць науковців у фахових наукових виданнях, то слід зазначити, що в цих працях присутнє тлумачення таких термінів.

В контексті нашого дослідження потребують визначення такі поняття як «державна політика у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «державна політика щодо наркотиків», «наркополітика». Зокрема необхідно відмітити, що в чинному законодавстві визначено такі основні поняття як «наркотики», «прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин», «психотропні речовини» та ін.

У Фармацевтичній енциклопедії «фармацевтична галузь» визначається як об'єднання організацій, підприємств і установ, які займаються створенням, виробництвом і реалізацією лікарських засобів, медичних виробів, контролем їхньої якості та підготовкою й перепідготовкою кадрів [73].

Поняття «фармацевтична діяльність» трактується як сфера науково-практичної діяльності у системі охорони здоров'я. Вона охоплює маркетингові дослідження фармацевтичного ринку, визначення потреб у лікарських засобах, наукові дослідження з їх створення, вивчення властивостей і безпеки препаратів, розробку науково-технічної документації, розроблення стандартів, реєстрацію, переєстрацію, виробництво, а також контроль якості, зокрема й умови зберігання, й інформаційний супровід, їх реалізацію та застосування лікарських засобів, і фармацевтичну опіку, а також підготовку й перепідготовку кадрів і управління фармацевтичними підприємствами [74].

Ці визначення вказують на складність і багатогранність фармацевтичної сфери, підкреслюючи необхідність її стандартизації та законодавчого регулювання для забезпечення сталого розвитку та інтеграції у систему охорони

здоров'я.

На основі аналізу вітчизняних наукових джерел визначено, що термін "фармацевтична допомога" охоплює комплекс організаційно-економічних, медико-фармацевтичних і соціальних заходів, направлених на збереження та поліпшення здоров'я населення, а також усунення фізичних і моральних страждань шляхом використання ліків і медичних виробів [39; 40; 44].

При цьому, вітчизняний фармацевтичний сектор включає:

- виробництво ліків і медичних виробів;
- оптові та роздрібні продажі;
- належне зберігання й дистрибуцію продукції через аптечну мережу;
- підготовку кадрів для фармацевтичної галузі;
- наукові дослідження й інноваційні розробки нових ліків.

Галузь охоплює широкий спектр питань, регульованих державою, зокрема правові господарські відносини між суб'єктами фармацевтичного ринку. Їх умовно можна поділити на чотири блоки: розроблення лікарських препаратів, їх промислове виробництво, господарський обіг і державний контроль, який охоплює весь алгоритм життєвого циклу ліків – від розробки до використання. Розмежування регуляторних функцій між фармацевтичною галуззю та охороною здоров'я є складним завданням, адже профілактика, діагностика та лікування захворювань нерозривно пов'язані із застосуванням лікарських засобів.

Важливими чинниками, що впливають на функціонування фармацевтичного сектору й доступність лікарських засобів, є:

- стан національного фармацевтичного та науково-технічного потенціалу;
- рівень фінансування системи охорони здоров'я;
- стабільність фінансового ринку;
- загальний рівень культури суспільства.

Аналіз літератури з державної політики у фармацевтичній сфері виявляє

недостатню увагу до ролі громадськості у формуванні цієї політики. Участь громадських організацій може значно активізувати розвиток галузі. Наприклад, у країнах ЄС громадські медичні організації сприяють впровадженню принципів «цілісного» здоров'я, що включає фізичне, психічне та соціальне благополуччя.

Для України перспективним є передання низки функцій громадським професійним асоціаціям (зокрема ліцензування, атестації, акредитації), що відповідатиме існуючому законодавству та сприятиме зміцненню співпраці між державою і громадським сектором у галузі охорони здоров'я.

При цьому, на сьогодні при удосконаленні діяльності фармацевтичного сектору ключовою метою аптечних установ є належне забезпечення населення України професійною, повноцінною, своєчасною та ефективною фармацевтичною допомогою. Це передбачає дотримання стандартів, які гарантують пацієнтам доступ до лікарських засобів, що відповідають їхнім індивідуальним потребам, забезпечуючи ефективність і безпеку фармакотерапії.

Таким чином, фармацевтична діяльність розглядається як соціально орієнтована галузь, і для її ефективної організації необхідно враховувати комплекс вимог, які охоплюють нормативно-правові, професійні, соціально-економічні та інші аспекти. При цьому кожна країна має власні традиції у підходах до організації фармацевтичної допомоги, а фармацевтичний ринок відображає специфіку, обумовлену історичними та соціально-економічними умовами розвитку.

При цьому, фармацевтична допомога включає й контроль обігу лікарських препаратів, що можуть бути використані для несанкціонованих або шкідливих цілей, таких як наркотики чи психоактивні речовини. Належне регулювання фармацевтичного обігу, зокрема через законодавче визначення категорій «наркотичні засоби», «психотропні речовини» та ін. поняття, а також контроль за їх розповсюдженням є ключовими аспектами державної наркополітики.

Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року

закріпила поняття «наркополітика» як стратегію і тактику діяльності держави щодо контролю за обігом наркотиків, протидії їх незаконного обігу та боротьбу з наркоманією, що відповідає національним інтересам України і міжнародним конвенціям ООН [59].

При цьому проектом Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2030 визначено наступні поняття, які необхідно проаналізувати в контексті нашого предмету дослідження, зокрема *«державна політика щодо наркотиків»* як стратегію і тактику діяльності держави та суспільства щодо контролю за обігом психоактивних речовин, зокрема наркотичних лікарських засобів, боротьби їх незаконному обігу, здійснення профілактичних заходів зловживання цими речовинами, а також промоції здорового способу життя як ключового засобу такої профілактики, забезпечення доступу до якісних діагностичних та соціальних послуг, реабілітації та ресоціалізації і зменшення шкоди для осіб, що вже мають розлади психіки й поведінкові порушення внаслідок вживання таких речовин; *«наркотики»* – це «хімічні речовини рослинного чи синтетичного походження, що викликають зміну психічного стану людини, систематичне вживання яких формує залежність від них; наркотиками у широкому значенні є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори, обіг яких регулюється законом і такі, обіг яких суперечить державній політиці щодо наркотиків»; поняття *«наркотичні лікарські засоби»* ви значено як медичні препарати, що зареєстровані в установленому законодавством порядку, які містять наркотичні засоби, психотропні речовин та прекурсори відповідно до встановленого нормативно-правовими актами порядку обігу [64].

Чинний закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» визначає такі поняття: *«наркотичні засоби»* як природні чи синтетичні речовини; препарати та рослини, що включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; *«прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин»* – це такі речовини, які

застосовуються для виробництва й виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин, і які включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; тим часом поняття *«психотропні речовини»* означає природні чи синтетичні речовини, а також препарати й природні матеріали, що включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [58].

Слід відмітити, що законодавство окреслює напрями державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, метою якої є забезпечення регулювання та ефективного контролю за обігом цих засобів через декілька основних напрямів. До них належать встановлення принципів і норм для державного регулювання, посилення контролю за обігом наркотичних засобів та протидію їх незаконного використання, а також зменшення шкоди від їх вживання. Крім того, передбачається координація органів публічної влади, зменшення правопорушень у цьому напрямі, обмеження реклами наркотиків, розвиток наукових досліджень і нових технологій, а також зміцнення міжнародного співробітництва. Така політика також орієнтована на створення умов для легального обігу та використання наркотичних речовин у медичних та наукових цілях, зокрема для виготовлення лікарських засобів [58].

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ: МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

2.1 Нормативно-правове забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні

Забезпечення населення якісними ліками та покращення їх доступу є основним елементом державної політики у сфері охорони здоров'я, яка направлена на формування пацієнтоорієнтованої системи, як це реалізовано в розвинених європейських країнах. Ефективна реалізація державних ініціатив у фармацевтичному секторі можлива лише за умови ухвалення належної нормативно-правової бази.

Аналіз законодавства України у галузі охорони здоров'я свідчить про його спрямованість на реалізацію прав громадян на охорону здоров'я, як це передбачено статтею 49 Конституції України. Зокрема визначено, що кожен громадянин має право на медичну допомогу, охорону здоров'я та медичне страхування. Основну роль у регулюванні цієї сфери відіграє Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я", який визначає правові, організаційні, економічні та соціальні аспекти охорони здоров'я, а також встановлює правовий статус медичних і фармацевтичних працівників [26; 43].

Закон України "Про лікарські засоби" врегульовує правовідносини, пов'язані з виробництвом, контролем якості, реєстрацією та реалізацією ліків. Відповідно до ст. 3 цього закону, держава зобов'язується забезпечувати доступність необхідних лікарських засобів, надавати пільги певним категоріям населення та захищати права громадян у випадку шкоди, завданої застосуванням таких засобів [56].

Законодавчі положення не лише зобов'язують усіх учасників

фармацевтичної галузі дотримуватися прав людини у галузі охорони здоров'я, а також підкреслюють важливість чіткого визначення та закріплення на нормативно-правовому рівні прав громадян, пов'язаних із якістю лікарських засобів. Однак нинішні норми українського законодавства, які регулюють ці питання, є фрагментарними та неповними, що створює труднощі для практичної реалізації, захисту та охорони прав громадян у сфері охорони здоров'я [77].

Крім законів, відносини у фармацевтичному секторі регулюються низкою нормативно-правових актів, зокрема постановами Кабінету Міністрів України та наказами Міністерства охорони здоров'я. Здійснений аналіз вказує на те, що в країні існує тенденція гармонізації законодавства з європейськими та міжнародними стандартами, зокрема через регулярний перегляд нормативних документів. Водночас галузь стикається з низкою проблем: обмежене фінансування системи охорони здоров'я та складна економічна ситуація в умовах високої вартості медичного лікування ускладнюють ефективне регулювання [10]. Такі фактори вказують на недосконалість чинної нормативно-правової бази щодо медичної та фармацевтичної допомоги. До основних викликів у цій сфері належать:

- брак фахівців із належним рівнем знань і компетенцій;
- нестабільна робота представників права та медичної науки;
- труднощі у проходженні законопроектів, пов'язаних з охороною здоров'я, у Верховній Раді;
- недостатня активність суб'єктів законодавчої ініціативи;
- слабе впровадження міжнародних стандартів та ігнорування позитивного зарубіжного досвіду;
- суперечності та невідповідності між нормами різних нормативно-правових актів, що регламентують галузь охорони здоров'я.

Для подолання цих проблем необхідно вдосконалювати правове регулювання з урахуванням міжнародних стандартів і передового досвіду, що дозволить створити ефективну та прозору систему забезпечення медичних і

фармацевтичних послуг.

У грудні 2018 року КМУ прийняв постанову № 1022, яка передбачає Державну стратегію забезпечення населення лікарськими засобами до 2025 року та відповідний план дій. Цей документ розроблений відповідно до рекомендацій ВООЗ згідно з якими ця стратегія виокремлюється як політичне зобов'язання та керівництво для дій і визначає основні напрями для гарантування доступу до безпечних, якісних та ефективних ліків. Ключовою метою стратегії є підвищення рівня здоров'я населення через забезпечення раціонального використання медичних препаратів [51].

У контексті інтеграції України до ЄС, у 2014 році було підписано Угоду про асоціацію з ЄС, що передбачає створення зони вільної торгівлі, включаючи регулювання фармацевтичного сектору [72]. Паралельно реалізуються реформи в медичній сфері. Так, закон №2168-VIII від 2017 року гарантує громадянам, особам без громадянства та біженцям право на безоплатне отримання медичної допомоги та ліків, що є у межах державної програми медичних гарантій.

У рамках програми медичних гарантій державою гарантується для громадян, іноземців, осіб без громадянства, які мають постійне місце проживання на території України, та осіб, яких визнано біженцями або осіб, які потребують притулку, повністю сплатити необхідних медичних послуг, належної якості, а також ліків за рахунок коштів Державного бюджету України [49].

Відповідно до Законів України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» [49] та «Про ціни і ціноутворення» [62] постановою КМУ затверджено Порядок реімбурсації лікарських засобів, Порядок визначення розміру реімбурсації лікарських засобів, а також перелік міжнародних непатентованих назв лікарських засобів [50].

Механізми реалізації права пацієнта на одержання лікарських препаратів врегульовує постанова КМУ від 17 серпня 1998 року № 1303 «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за

рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань», де визначено, що витрати, які пов'язані з реалізацією лікарських засобів безкоштовно та на пільгових умовах, здійснюються за рахунок асигнувань, що передбачено у державному та місцевому бюджетах на систему охорону здоров'я [48].

Отже, уряд затвердив механізм реімбурсації – відшкодування вартості лікарських препаратів для ефективного функціонування цієї програми. Постанова Кабміну № 1303 регулює безкоштовну або на пільгових умовах реалізацію медикаментів певним категоріям населення. Ця практика, успішно реалізована в багатьох країнах, дозволяє забезпечити доступність базових ліків для населення та стимулює національне виробництво препаратів [46].

Національний перелік основних лікарських засобів, сформований на основі рекомендацій ВООЗ, включає медикаменти для паліативної допомоги, лікування інфекційних захворювань, протисудомні препарати, антидоти та інші важливі групи ліків.

Попри успіхи в реформуванні, зокрема через програму «Доступні ліки», залишається низка проблем. Це необхідність удосконалення механізмів державного регулювання ціноутворення на лікарські препарати, посилення контролю якості, а також боротьба з розповсюдженням фальсифікованих лікарських засобів [9; 68].

В зв'язку з цим, в контексті предмету нашого дослідження ми можемо виокремити правові аспекти щодо реалізації наркополітики, зокрема:

1. Гарантування доступності ліків для лікування залежностей та отруєнь. До Національного переліку входять антидоти та препарати, що застосовуються при отруєннях, а також засоби для паліативної допомоги. Ці позиції важливі для роботи з наслідками вживання наркотиків та інших психоактивних речовин.

2. Реімбурсація для залежних осіб. Механізм пільгового або безоплатного отримання ліків може бути важливим для пацієнтів із наркозалежністю, які потребують замісної терапії.

3. Контроль за якістю ліків. З метою проведення заходів щодо боротьби із фальсифікованими препаратами, які можуть використовуватися в терапії залежностей або для відновлення здоров'я, важливе посилення нагляду за фармацевтичним ринком.

4. Рекомендації ВООЗ щодо обігу ліків. Виконання міжнародних стандартів сприятиме кращому регулюванню медикаментів, що застосовуються в лікуванні залежностей.

5. Паліативна допомога. Забезпечення доступу до знеболювальних препаратів, у тому числі контрольованих речовин, для пацієнтів із тяжкими захворюваннями, які можуть включати наслідки вживання наркотиків.

Ці аспекти вказують на необхідність інтеграції наркополітики до загальної стратегії регулювання фармацевтичного сектору та її подальшого вдосконалення.

Нормативно-правове регулювання державної наркополітики, окрім Конституції України, визначається такими документами, зокрема кодифікованими актами – Кримінальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні порушення, Кодекс законів про працю України, Цивільний кодекс України, Цивільно-процесуальний кодекс України.

Слід звернути увагу на такі міжнародні акти, зокрема Організації Об'єднаних Націй, які регулюють ці питання, зокрема Єдина Конвенція про наркотичні засоби 1961 року [83]; Конвенція про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року [84]; Конвенція про психотропні речовини від 21 лютого 1971 року [66]; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [79]; Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину [78].

Також, слід визначити нормативно-правові документи, що регулюють питання наркополітики в Україні, зокрема:

Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони»;

Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»;

Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»;

Закон України «Про лікарські засоби»;

Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними».

Так, Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» встановлює правові та організаційні основи державної політики в Україні щодо обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Він визначає порядок здійснення державного контролю, компетенцію органів виконавчої влади, а також права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у цій сфері [58].

При цьому, Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», враховуючи міжнародні зобов'язання України, регулює систему заходів, спрямованих на боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та запобігання їхньому зловживанню. Він також визначає права та обов'язки громадян і юридичних осіб у рамках його застосування [54].

Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року (Стратегія) визначала поняття «наркополітика» як стратегію і тактику діяльності держави у сфері контролю за обігом наркотиків, боротьби з їх незаконним обігом та протидії наркоманії, що відповідає національним інтересам України і міжнародним конвенціям ООН [60].

Стратегія окреслила Суб'єктів формування і реалізації наркополітики, зокрема як органи державної влади, так і органи місцевого самоврядування і

заклади охорони здоров'я, а також до процесу вироблення та здійснення державної політики в окресленій сфері залучаються громадські організації та засоби масової інформації.

На нашу думку, Україна потребує постійного вдосконалення державної політики щодо наркотиків, враховуючи медико-соціальні аспекти. Комплексний підхід, включаючи профілактику, лікування, реабілітацію та соціальну підтримку, є ключем до ефективної боротьби з цією проблемою.

Огляд основних законодавчих актів, які регулюють обіг наркотиків та заходи боротьби з наркоманією, дають підстави зробити висновок, що потребує прийняття Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року, яка мала б бути спрямована на зменшення поширення наркотиків і надання допомоги залежним та враховувати медико-соціальні аспекти реалізації політики щодо наркотиків.

Так, оприлюднено проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2023–2025 роки» [63].

Стратегією визначено оновлену стратегічну парадигму наркополітики, яка заключається у потребі всебічного переходу від карального, кримінально-правового спрямування антинаркотичних заходів до лікувально-профілактичних, як найбільш дієвих при подоланні наркозалежності [20].

Важливими для реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні є також і підзаконні нормативно-правові акти, представлені в таблиці 2.1.

Слід зазначити, що група громадських організацій оголосила про створення відкритого об'єднання DRUGPOLICY.UA, метою якого є реалізація принципів у формуванні стратегії державної політики щодо наркотиків та щодо прийняття Стратегії- 2030 зазначала наступне [29]:

Таблиця 2.1 – Перелік нормативно-правових актів, які регулюють підконтрольні речовини

№ за/п	Вид НПА	Назва НПА
1.	Постанова Кабінету Міністрів від 06.04.2016 № 282	«Деякі питання ліцензування господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку».
2.	Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 770	«Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».
3.	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.1997 № 146	«Про затвердження Порядку видачі дозволів на право ввезення на територію України, вивезення з території України або транзиту через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів».
4.	Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 № 589	«Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом».
5.	Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2013 № 333	«Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я».
6.	Постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2008 № 140	«Про затвердження переліку обладнання, яке використовується для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та підлягає контролю».
7.	Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2007 № 1203	«Про затвердження гранично допустимої кількості наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що містяться в препаратах».
8.	Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1026	«Про затвердження Умов запобігання розкраданню рослин, включених до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів»..
9.	Постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 №1185	«Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з лікарських засобів та контролю за наркотиками».

Продовження таблиці 2.1

10.	Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2015 № 494	«Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 26.08.2015 за № 1028/27473.
11.	Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.04.2007 № 202	«Про затвердження переліків наркотичних (психотропних) комбінованих лікарських засобів, що містять малу кількість наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів, які підлягають контролю при ввезенні на митну територію України та вивезенні за її межі», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21.06.2007 за № 700/13967.
12.	Наказ МОЗ України від 15.06.2021 № 1203	«Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення уповноваженими посадовими особами Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та її територіальних органів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27.07.2021 за № 974/36596.
13.	Наказ МОЗ України від 22.01.2018 № 109	«Про затвердження уніфікованої форми акта за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання ліцензійних умов провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного переліку, та форми розпорядчого документа», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07.02.2018 за №157/31609.
14.	Наказ МОЗ України від 27.03.2012 № 200	«Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05.06.2012 за №889/21201

Джерело: складено автором за даними офіційного сайту Держлікслужби

1. Спочатку необхідно ухвалити стратегію, а потім розробити операційний план для її реалізації, оскільки одночасне прийняття цих документів

неможливе.

2. Нову стратегію наркополітики слід ухвалювати лише після оцінки ефективності попередньої стратегії.

3. Текст стратегії повинен містити чітко визначені критерії для оцінки її успішності.

4. Стратегія повинна відповідати вимогам, необхідним для вступу України до Європейського Союзу.

5. У документі має бути врахована ситуація воєнного стану та поточний стан в країні у зв'язку із повномасштабним російським вторгненням.

Отже, чинне законодавство має низку недоліків. Норми, що стосуються прав громадян на якісні лікарські засоби, мають фрагментарний характер, що ускладнює їх практичну реалізацію та захист. Крім того, у сфері регулювання наркополітики та фармацевтичного сектору діють постанови Кабінету Міністрів України та накази МОЗ, які поступово узгоджуються з міжнародними стандартами. Визначено, що попри позитивні зрушення, галузь стикається з низкою проблем.

2.2 Організаційні засади державної політики щодо наркотиків в Україні

Реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні відбувається у формі управлінської діяльності і може здійснюватися органами публічної влади, а також і окремими недержавними організаціями.

Суб'єктами публічного регулювання у сфері охорони здоров'я виступають різні органи державної влади, серед яких Верховна Рада України (ВРУ), Президент України, Рада національної безпеки та оборони України (як координаційний орган при Президентові), центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство охорони здоров'я (МОЗ), місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші уповноважені суб'єкти публічної

адміністрації. Залежно від правового статусу ці суб'єкти наділені адміністративними повноваженнями різного обсягу і змісту. Загалом їх можна поділити на чотири основні групи [5].

1. Органи державної влади.
2. Центральні органи виконавчої влади.
3. Органи спеціальної (галузевої) компетенції.
4. Органи місцевого самоврядування та інші уповноважені суб'єкти.

Слід акцентувати увагу на повноваженнях Верховної Ради України. Так, ВРУ є єдиним законодавчим органом, уповноваженим приймати закони. Її повноваження здійснюються колегіально через діяльність народних депутатів на сесіях ВРУ, що регламентуються Розділом IV Конституції України (статті 75–101). До ключових функцій ВРУ належать [26]:

1. Ухвалення законів.
2. Затвердження та контроль виконання Державного бюджету України.
3. Затвердження загальнодержавних програм розвитку в економічній, науково-технічній, соціальній та культурній сферах, а також охорони довкілля.

Важливою, при цьому, є роль Кабінету Міністрів України у сфері охорони здоров'я та щодо наркополітики зокрема. Так, КМУ відповідає за реалізацію державної політики в інтересах громадян шляхом виконання Конституції, законів України, актів Президента та Програми діяльності КМУ, затвердженої ВРУ. Його завдання охоплюють питання управління в економіці, фінансах, соціальній політиці, освіті, науці, культурі, охороні здоров'я, екології, правовій політиці, безпеці та інших сферах. У контексті охорони здоров'я основними повноваженнями КМУ є [55]:

1. Реалізація державної політики у сферах охорони здоров'я, санітарного благополуччя, охорони материнства та дитинства, а також забезпечення доступності медичних, освітніх та фізкультурно-оздоровчих послуг для громадян.
2. Розроблення та реалізація заходів, спрямованих на створення

матеріально-технічної бази й умов для розвитку медицини, освіти, культури, спорту, туризму та рекреації.

КМУ відповідає за формування державної політики щодо обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, зокрема за законодавством України можна виокремити кілька основних функцій, зокрема [58]:

1. Розробляє та вдосконалює політику у зазначених сферах і пропонує Кабінету Міністрів покращення.
2. Бере участь у розробці загальнодержавних програм контролю.
3. Створює нормативні акти та забезпечує їх виконання.
4. Визначає перелік медичних працівників і закладів, які можуть реалізовувати ці речовини, а також виконує інші завдання відповідно до закону.

Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) є центральним органом виконавчої влади, підпорядкованим та координованим КМУ. Воно відіграє провідну роль у формуванні та реалізації державної політики в галузі охорони здоров'я. МОЗ відповідає за розробку та впровадження політики, спрямованої на [53]:

1. Захист населення від інфекційних захворювань, включаючи ВІЛ/СНІД та інші соціально небезпечні хвороби.
2. Організацію епідеміологічного нагляду (спостереження) та забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення.
3. Формування політики щодо обігу лікарських засобів, медичних виробів та імунобіологічних препаратів, включаючи контроль їхньої якості, виробництва та реалізації.
4. Регулювання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також боротьбу з їх незаконним обігом.

Таким чином, основні завдання МОЗ у сфері охорони здоров'я включають:

1. Встановлення кваліфікаційних вимог до фахівців, які здійснюють медичну та фармацевтичну діяльність, включаючи підприємницьку.

2. Затвердження навчальних програм для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації медичних і фармацевтичних працівників, а також погодження відповідних навчальних планів.

3. Регулювання допуску до професійної діяльності в Україні для громадян, які отримали медичну або фармацевтичну освіту за кордоном.

МОЗ також виконує функції з розробки, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів, медичних препаратів та виробів. У сфері обігу наркотичних засобів і психотропних речовин МОЗ здійснює заходи, спрямовані на запобігання їх незаконному розповсюдженню та використанню [65].

МОЗ, відповідальний за реалізацію державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також протидії їх незаконному обігу, здійснює такі основні повноваження [58]:

1. Забезпечує виконання законів і нормативно-правових актів щодо обігу наркотичних засобів.

2. Бере участь у формуванні політики та реалізації загальнодержавних програм контролю.

3. Організовує державний контроль та видає дозволи на ввезення, вивезення і транзит наркотичних засобів.

4. Співпрацює з міжнародними організаціями та готує пропозиції щодо квот обігу наркотичних засобів.

5. Виконує обстеження і проводить заходи щодо усунення пошкоджень у цій сфері.

Таким чином, МОЗ забезпечує комплексний підхід до вирішення завдань у сфері охорони здоров'я, епідеміологічного нагляду та фармацевтичного контролю, виконуючи важливу роль у забезпеченні санітарного благополуччя населення.

Національна служба здоров'я України (НСЗУ) є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за реалізацію державної політики у сфері фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Її діяльність

спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я. Основні функції та завдання НСЗУ включають:

1. Реалізація державної політики у рамках програми медичних гарантій, яка забезпечує фінансові гарантії надання медичних послуг населенню.
2. Виконання ролі замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій.
3. Розробка пропозицій для Міністра охорони здоров'я щодо формування державної політики у сфері фінансових гарантій медичного обслуговування.

Діяльність НСЗУ регламентується відповідними нормативно-правовими актами, які визначають її функції, повноваження та принципи роботи, зокрема:

- законом України “Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення”;
- положенням про НСЗУ, затверджене постановою КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1101 "Про утворення Національної служби здоров'я України".

Відповідно до своїх завдань у фармацевтичному секторі, Національна служба здоров'я України (НСЗУ) [61]:

1. Аналізує та прогнозує потреби населення у медичних послугах та лікарських засобах для підготовки проекту програми медичних гарантій, здійснення стратегічних закупівель медичних послуг та відшкодування вартості лікарських засобів за цією програмою.
2. Оплачує надані медичні послуги (включаючи медичні вироби) та лікарські засоби за укладеними договорами в межах програми медичних гарантій згідно із встановленими тарифами.
3. Відшкодовує вартість лікарських засобів за договорами реімбурсації відповідно до програми медичних гарантій.
4. Перевіряє звітність аптечних закладів щодо відпущених лікарських засобів та їхньої вартості, яка підлягає відшкодуванню.
5. Інформує Раду громадського контролю про запропоновані склад програми медичних гарантій, тарифи, коефіцієнти коригування та розміри

реімбурсації, отримує її позицію та доводить її до відома Міністерства охорони здоров'я.

6. Розробляє стратегічні напрями розвитку медичного обслуговування, узагальнюючи інформацію з метою забезпечення універсального доступу населення до необхідних медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій.

7. Залучає експертів і спеціалістів з різних галузей, включаючи працівників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, професійні спілки медичних і фармацевтичних працівників, а також представників підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), для виконання окремих завдань та дослідження актуальних питань.

Отже, функції НСЗУ спрямовані на ефективне управління фармацевтичним сектором і забезпечення доступності якісних медичних послуг та лікарських засобів для населення.

Державна служба лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держліксслужба) є центральним органом виконавчої влади, що підпорядкований Кабінету Міністрів України через Міністра охорони здоров'я. Вона реалізує державну політику в галузі контролю за якістю та безпекою лікарських засобів, медичних виробів, а також обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, зокрема їх незаконним обігом. При цьому, основні завдання Держліксслужби включають [52]:

1. Виконання державної політики щодо безпеки лікарських засобів і медичних виробів, а також контроль обігу наркотиків і психотропних речовин.

2. Ліцензування діяльності з виробництва, імпорту, торгівлі лікарськими засобами та обігу наркотичних речовин.

3. Технічне регулювання у цих сферах.

Важливу роль щодо реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні здійснює у складі Держліксслужби Управління державного регулювання

та контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів і протидії їх незаконному обігу (Управління). Так, Управління виконує такі основні завдання:

1. Розробляє державні цільові програми контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також бере участь у забезпеченні їх виконання.

2. Надає пропозиції щодо ліцензування господарської діяльності з вирощування рослин та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин.

3. Виконує ліцензування всіх видів діяльності, пов'язаних з наркотичними засобами.

4. Здійснює контроль за дотриманням ліцензійних умов у цій сфері.

5. Виносить пропозиції щодо анулювання та зміни ліцензій.

6. Організовує дозвільні функції для експортно-імпортних операцій.

7. Пропонує дозволи на ввезення, вивезення та транзит наркотичних засобів.

8. Проводить розрахунки і шукати потребу в наркотичних засобах.

9. Готує пропозиції щодо квот на обіг наркотичних засобів.

10. Організовує контроль за діяльністю об'єктів господарювання.

11. Здійснює контрольні функції щодо усунення порушень у сфері обігу наркотичних засобів.

12. Взаємодіє з правоохоронними органами та міжнародними організаціями, а також з іншими органами та організаціями.

13. Організовує роботу територіальних органів Держлікслужби.

14. Інформує про експортно-імпортні операції з прекурсорами.

15. Контролює дотримання порядку знищення наркотичних засобів.

Згідно із законом «Про місцеве самоврядування в Україні», органи місцевого самоврядування також мають повноваження забезпечувати пільгові категорії населення лікарськими засобами та медичними виробами [57].

Отже, система формування та реалізації державної політики щодо

наркотиків дозволяє забезпечити ефективне функціонування сектору охорони здоров'я на національному та місцевому рівнях.

А. Заблоцький зазначає, що система державного регулювання в Україні сильно завантажена повноваженнями органів влади. Багато державних структур, які мають регуляторні функції із забезпечення захисту прав споживачів і державних інтересів, часто не виконують свої обов'язки, а замість цього генерують великий обсяг документації. Внаслідок заплутаності, слабкості системності та наявності представлених норм у регуляторних актах такі органи інколи стають осередками корупції [16].

Уряд в Україні залишає прозорість, відкритість та залучення громадськості до процесу управління пріоритетним. Однак, незважаючи на це, існує розрив між задекларованими цілями та фактичними результатами. Попри зусилля останніх років, спрямовані на забезпечення прозорості, створення інтернет-порталів та веб-сайтів органів влади, рівень обізнаності та участі громадян залишається низьким [15].

Враховуючи вищезазначене, існує потреба в удосконаленні організаційно-правових механізмів у сфері наркополітики, а також активнішій ролі громадських організацій та громадського контролю. Це включає покращення законодавчих ініціатив, спрямованих на боротьбу з незаконним обігу наркотиків, а також створення ефективних механізмів для забезпечення прозорості та підвищення обізнаності серед громадян щодо проблем, пов'язаних із наркозалежністю та боротьбою з наркотиками.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИХ АСПЕКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ

3.1 Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо наркотиків

Досліджуючи медико-соціальні аспекти наркополітики в Україні необхідно проаналізувати наступне, зокрема визначення оцінки доступності медичної допомоги, вплив на здоров'я населення, соціальні наслідки та ефективність превентивних заходів. Важливо також вивчити досвід зарубіжних країн щодо реалізації державної політики щодо наркотиків із різними моделями регулювання, щоб визначити найкращі практики для України з метою зменшення шкоди та соціальних ризиків.

Історія боротьби з наркотиками триває понад століття. Оскільки проблема наркозалежності має глобальне значення, в 1987 році Генеральна Асамблея ООН проголосила 26 червня Міжнародним днем боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним розповсюдженням. Цей день символізує єдність країн у прагненні створити суспільство, вільне від наркотиків. За оцінками експертів, у світі налічується близько 200 мільйонів наркозалежних (приблизно 3% світового населення або 12% осіб віком від 15 до 30 років). Наслідки наркозалежності для демографічних показників стають все більш тривожними, адже щороку через наркотики гине близько 200 тисяч людей. Наркоманія є шостою за поширеністю причиною смертності серед осіб віком 15-49 років. Особливе занепокоєння викликає зростання поширеності наркотиків серед неповнолітніх: 60% хлопців та 20% дівчат віком 14-17 років хоч раз вживали наркотики. Очікувана тривалість життя наркозалежної людини, що регулярно вживає наркотики, не перевищує 5 років. 89% наркозалежних інфіковані гепатитом, 80% – ВІЛ, 54% мають венеричні захворювання. Згідно з

даними Міністерства внутрішніх справ України, в країні офіційно зареєстровано близько 600 тисяч наркозалежних, з яких 173,6 тисячі вживають наркотики регулярно. При цьому близько 6 тисяч з них не досягли 18 років [22].

За даними Всесвітнього звіту про наркотики за 2024 рік, у 2022 році понад 292 мільйони людей, або кожна 18-та особа, вживали наркотики протягом останнього року, що на 20% більше, ніж десять років тому. Приблизно 30 мільйонів людей вживали амфетаміни, а 60 мільйонів – опіоїди, з яких половина вживала опіати. У 2022 році близько 7 мільйонів людей у світі мали офіційний контакт з поліцією через наркозлочини, з яких дві третини стосувалися вживання наркотиків або зберігання їх для власного вжитку. Менше ніж половина з цих осіб (2,7 мільйона) були притягнуті до кримінальної відповідальності, а понад 1,6 мільйона засуджені. Зазначено, що близько 64 мільйонів людей у світі мають розлади, пов'язані з наркотиками, але лише кожен одинадцятий отримує лікування. При цьому жінки мають обмежений доступ до лікування порівняно з чоловіками — лише одна з 18 жінок, що страждають від наркозалежності, отримує допомогу, у той час як у чоловіків це співвідношення становить один до семи. Ці дані свідчать про зростання вживання наркотиків не за медичними показаннями та зростання наркозлочинності. Окремою проблемою є поширення незаконної торгівлі наркотиками в Інтернеті [76].

Довгий час у світі домінувала каральна наркополітика, спрямована на повне викорінення наркотиків, яка включала стратегії тотального заборони та «нульової толерантності». За цими підходами заборонялося вживання наркотиків у немедичних цілях, а покарання за пов'язані з ними злочини було надзвичайно жорстким, з надією, що суворі покарання зменшать попит на наркотики. Однак ці стратегії, незважаючи на великі витрати, призвели до зростання кримінальної інфраструктури, насильства, неефективності державних витрат на правоохоронні органи та судову систему, а також до маргіналізації споживачів наркотиків і поширення епідемій ВІЛ та гепатиту С. Крім того, така політика обмежила доступ до наркотичних лікарських засобів, необхідних для

лікування больового синдрому, що стало причиною глобальної епідемії болю. Політика «нульової толерантності» довела свою неефективність у боротьбі з наркотиками, але показала, що шкоду від їх вживання можна зменшити. Наразі 27 країн переглянули свою наркополітику, зокрема впровадивши часткову декриміналізацію вживання наркотиків [38].

Аналізуючи наркополітику в різних європейських країнах, А.Чаус оцінює можливість адаптації міжнародного досвіду для покращення політики щодо наркотиків в Україні. Зокрема, Європейський Союз є прикладом регіону, де національні стратегії базуються на збалансованому підході, що включає інтеграцію громадського здоров'я, повагу до прав людини та наукові дослідження. Цей підхід, хоча і різниться в залежності від правових традицій та політичних тенденцій окремих країн, сприяє досягненню балансу між боротьбою з наркотиками і забезпеченням прав людини. ЄС активно підтримує наукові дослідження та кращі практики наркополітики, спираючись на досвід країн, таких як Німеччина, Данія, Франція, Іспанія та Великобританія, зокрема за підтримки Європейського центру моніторингу наркотиків та наркозалежності (EMCDDA). У той час як Євразія, зокрема Росія та Китай, орієнтовані на жорсткі методи боротьби, що ігнорують права людини, ЄС просуває більш збалансовані підходи, зокрема в межах Групи Помпиду Ради Європи. Португалія є яскравим прикладом успішної декриміналізації вживання наркотиків, де основний акцент робиться на профілактику, освіту, лікування та реабілітацію, що значно знизило рівень захворювань, пов'язаних з наркотиками. Швейцарія, у свою чергу, реалізує "чотири принципи" наркополітики, включаючи профілактику, лікування, зниження шкоди та правоохоронні заходи, зокрема через метадонові програми та безпечні ін'єкції, що також допомогло знизити рівень наркотичної злочинності [75].

Політика щодо наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів повинна враховувати історичні, соціально-культурні та економічні фактори, а також відповідати міжнародним стандартам, закріпленим у ратифікованих

нормативно-правових актах. Згідно з міжнародним правом, держави зобов'язані вжити заходів для зменшення пропозиції та попиту на контрольовані речовини, при цьому забезпечуючи їх наявність для медичних потреб та дотримуючись зобов'язань у сфері прав людини. У багатьох країнах з усталеними демократичними традиціями існує ефективна система контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, що включає парламентські та урядові органи. Наприклад, в Японії, крім органів наркополіції, функціонує Бюро з питань політики в сфері охорони здоров'я, яке моніторить наркоситуацію та пропагує превентивні заходи. Також в Японії є Бюро фармацевтичної та харчової безпеки, що контролює обіг наркотичних засобів і їх сертифікацію. Водночас, в таких країнах як Малайзія, Іран, Пакистан, Туреччина, Китай, Таїланд, Нігерія та Єгипет діють жорсткі закони щодо кримінальної відповідальності за розповсюдження, контрабанду і навіть споживання наркотиків. Наприклад, в Китаї за контрабанду наркотиків незалежно від їх кількості передбачена кримінальна відповідальність, яка може включати тривале ув'язнення або навіть смертну кару [35].

У 1964 році Україна, як член ООН, ратифікувала Єдину конвенцію 1961 року, а в 1978 році – Конвенцію 1971 року, які встановлюють основні вимоги щодо контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. У 1991 році Україна ратифікувала Міжнародну конвенцію ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. Таким чином, міжнародне законодавство у сфері організаційно-правових засад боротьби з наркозлочинністю базується на трьох основних Конвенціях ООН: Єдиній конвенції про наркотичні засоби 1961 року, Конвенції про психотропні речовини 1971 року та Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. Зокрема, у Конвенції ООН 1971 року підкреслюється необхідність застосування наркотичних засобів у медицині для полегшення болю та страждань, а також вжиття заходів для задоволення потреб у таких засобах. Особливу роль у

боротьбі з наркозлочинністю відіграють положення Конвенції ООН 1988 року [76].

У 60-80-х роках ХХ століття була сформована єдина міжнародна система боротьби з незаконним обігом наркотиків, психотропних речовин і прекурсорів через три ключові Конвенції ООН: 1961 року «Про наркотичні засоби», 1971 року «Про психотропні речовини» та 1988 року «Про боротьбу проти незаконного обігу наркотиків». Кожна з цих конвенцій поєднує репресивні та гуманістичні підходи. Зокрема, вони встановлюють кримінальну відповідальність за незаконний обіг наркотичних речовин, але також передбачають можливість застосування лікувальних заходів замість або на додаток до покарання для осіб, які зловживають наркотиками. Зокрема, стаття 36 Конвенції 1961 року дозволяє застосовувати лікування, виховання та соціальну реінтеграцію замість покарання для наркозалежних правопорушників. Конвенція 1971 року передбачає аналогічні заходи щодо психотропних речовин. Крім того, 1988 року Конвенція пропонує альтернативи покаранню для незначних правопорушень, зокрема перевиховання та лікування. Ці принципи вже з 60-х років передбачали можливість гуманізації підходів у боротьбі з наркозлочинністю, включаючи декриміналізацію певних дій, але, на жаль, в українському законодавстві ці гуманістичні аспекти не були враховані [11].

Згідно зі статтею 21 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Сторони співпрацюють у боротьбі з незаконним обігом наркотиків, керуючись спільно узгодженими принципами, що відповідають міжнародним конвенціям у цій сфері, зокрема, враховуючи Політичну декларацію та Декларацію про керівні принципи скорочення попиту на наркотики, ухвалені в червні 1998 року. Співробітництво спрямоване на боротьбу з незаконним обігом наркотиків, зменшення обсягів постачання, торгівлі та попиту, зниження негативних наслідків наркозалежності для здоров'я та соціуму, а також на ефективне запобігання відведенню хімічних прекурсорів, які використовуються для незаконного виробництва наркотиків і психотропних речовин. Сторони

застосовують необхідні методи співпраці для досягнення цих цілей, забезпечуючи збалансований і комплексний підхід до вирішення цих проблем. Згідно зі статтею 426 цієї ж Угоди, Сторони також розвивають співробітництво в галузі охорони здоров'я з метою покращення безпеки та захисту здоров'я людини як важливої умови для сталого розвитку та економічного зростання [76].

Отже, Україна, рухаючись до євроінтеграції, повинна впроваджувати європейські практики профілактики, просвіти та декриміналізації, одночасно удосконалюючи свою наркополітику для ефективної боротьби з наркозлочинністю та мінімізації шкоди для здоров'я громадян.

Слід звернути увагу на такий документ як Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 роки орієнтована на покращення добробуту суспільства та громадського здоров'я, а також на забезпечення високого рівня безпеки та медико-санітарної грамотності. Вона має комплексний та науково обґрунтований підхід до проблеми наркотиків на національному, європейському та міжнародному рівнях. Стратегія зосереджена на трьох основних напрямках: зменшення пропозиції наркотиків та посилення безпеки; зменшення попиту через профілактику, лікування та соціальний догляд; подолання шкоди від вживання наркотиків, а також на міжнародному співробітництві та новітніх заходах запобігання незаконному обігу наркотиків. Крім того, Стратегія передбачає включення гендерної рівності та справедливості в охороні здоров'я, боротьбу з організованими злочинними групами та сприяння міжнародному співробітництву для ефективнішої боротьби з наркозлочинністю. Важливими пріоритетами є також забезпечення доступу до ефективних послуг лікування та догляду, зокрема для вразливих груп, а також покращення підходів до запобігання насильству, корупції та боротьби з експлуатацією. Стратегія також звертає увагу на важливість боротьби з незаконним обігом прекурсорів наркотиків і захист навколишнього середовища. Окрім цього, Стратегія містить 11 стратегічних пріоритетів, що включають знищення організованих злочинних груп, посилення контролю за незаконним обігом наркотиків, покращення

лікування і соціальної реінтеграції людей, які вживають наркотики, а також підвищення науково-дослідного потенціалу ЄС для реагування на нові виклики в цій сфері [76].

На сьогодні, існує нагальна потреба в декриміналізації вживання та зберігання психоактивних речовин, а також припиненні використання граничних доз як доказу наміру до збуту. Це є ключовим кроком для адаптації української наркополітики до європейських стандартів, які орієнтуються на захист прав людини та забезпечення доступу до охорони здоров'я. Відсутність сучасної стратегії наркополітики, яка передбачає декриміналізацію споживачів наркотиків, є проявом застарілих радянських практик і може стати серйозною перешкодою на шляху до європейської інтеграції та ефективного реагування на виклики воєнного часу [70].

Таким чином, необхідно прийняти Державну стратегію наркополітики до 2030 року, яка повинна враховувати кваліфікаційні вимоги для вступу України до Європейського Союзу, а також повинна акцентувати на зобов'язанні зміцнювати інститути та правові норми, які забезпечують демократію, підтримують верховенство права, враховують гендерні аспекти, захищають права людини та гідність вразливих груп населення, а також сприяють науковцям у доступі до досліджень, пов'язаних з наркотичними речовинами [1].

3.2 Впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як один із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні

Прогрес у сфері охорони здоров'я не лише безпосередньо впливає на добробут населення, але й сприяє зростанню національного доходу завдяки підвищенню освітнього рівня дітей, покращенню працездатності дорослих та зменшенню навантаження на системи охорони здоров'я і соціального захисту. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), 60% усіх смертей у

світі спричинені неінфекційними захворюваннями, які виникають через екологічні, соціально-економічні фактори, промислову діяльність та вибір способу життя, зокрема через вживання наркотичних засобів та психоактивних речовин (ПАР). Зростаюче усвідомлення впливу неінфекційних захворювань, пов'язаних із цими чинниками, спонукає країни впроваджувати політику профілактики, спрямовану на зменшення вживання ПАР, популяризацію здорового харчування та підтримку фізичного здоров'я. У цьому контексті стратегії з просування здорового способу життя є ключовим інструментом, що допомагає людям і громадам обирати здорову поведінку та впроваджувати зміни, які знижують ризик розвитку захворювань і усувають інші загрози для здоров'я. Доказова профілактика вживання ПАР, особливо у таких середовищах, як родина, школа, робота та медіа, відіграє важливу роль. Вона доповнює ініціативи з популяризації здорового способу життя, зосереджуючись на конкретних факторах ризику та захисту, які впливають на розвиток захворювань або сприяють покращенню здоров'я. Профілактичні заходи у сфері вживання ПАР орієнтовані на запобігання або відтермінування початку вживання цих речовин. Такі заходи також допомагають тим, хто вже розпочав їх вживати, уникати розвитку залежності, соціальних проблем чи порушень здоров'я. Водночас профілактика має ширшу мету – сприяти здоровому і безпечному розвитку дітей та молоді, допомагаючи їм реалізувати свої таланти та потенціал. Це досягається завдяки підтримці у формуванні позитивних стосунків із родинами, навчальними закладами, однолітками, на робочому місці та в суспільстві [14].

Раніше профілактичні заходи щодо вживання наркотиків здебільшого зводилися до розповсюдження брошур із попередженнями про їхню шкоду, однак це майже не впливало на поведінку молоді. Сучасна наука пропонує ефективніші підходи. Профілактичні стратегії, засновані на наукових доказах і спрямовані на роботу з родинами, школами та громадами, здатні забезпечити збереження здоров'я та безпеки дітей і молоді, особливо серед найбільш уразливих і малозабезпечених груп. Такі заходи сприяють їхньому

благополуччю у дорослому та літньому віці. Інвестиції в профілактику мають значний економічний ефект: кожен витрачений долар дозволяє зекономити щонайменше десять доларів у майбутньому, зменшуючи витрати на охорону здоров'я, соціальні послуги та боротьбу зі злочинністю. Глобальні Міжнародні стандарти узагальнюють сучасні наукові дані, які підтверджують ефективність певних втручань і політик. Вони також визначають ключові елементи та характеристики дієвої національної системи профілактики наркоманії [37].

З метою реалізації державної наркополітики в Україні необхідно проаналізувати зарубіжний досвід реалізації політики здорового способу життя, зокрема.

У Фінляндії заходи щодо збереження здоров'я молоді часто ініціюються державними (муніципальними), недержавними організаціями, бізнесом або релігійними об'єднаннями. Державні установи включають кризові центри, освітні заклади, соціальні служби, а також служби зайнятості. Недержавні організації працюють із молоддю, дітьми, літніми людьми чи іншими соціальними групами. Бізнес сприяє через спонсорування, а релігійні громади підтримують культурні та виховні проєкти. Ця ініціатива координується за різними моделями в залежності від країни [42].

Канада, зокрема провінція Саскачеван, залучає спеціалістів для аналізу та вирішення проблем, що впливають на здоров'я молоді. Відповідні робочі групи розробляють програми, залучаючи партнерів з місцевих організацій. Водночас в окремих випадках організації самостійно ініціюють проєкти, отримуючи консультації та підтримку держави [85].

У США велика увага приділяється популяризації здорового способу життя, починаючи зі шкільних програм, таких як SHARP («Шкільні оздоровчі ресурси») і СНЕК («Загальна здорова освіта»). Такі програми охоплюють теми профілактики захворювань, раціонального харчування, фізичної активності тощо. Крім того, значна увага приділяється боротьбі із зайвою вагою. Уряд впроваджує програми, спрямовані на подолання соціальних нерівностей у

доступі до якісного життя [81].

Щодо врегулювання цього питання цікавим є досвід Європейських країн, зокрема у країнах Європи багато громадських організацій займаються популяризацією етнічної спадщини, залучаючи молодь до збереження культурних цінностей. У школах часто впроваджують курси, спрямовані на виховання культури здоров'я, як-от у Фінляндії, Австралії чи Японії. Дослідження Єврокомісії 2015 року виявило, що найздоровіший спосіб життя ведуть мешканці Швеції, Данії та Фінляндії. Близько 40% європейців регулярно займаються спортом. У таких країнах, як Німеччина та Шотландія, роботодавці активно впроваджують корпоративні програми, що стимулюють працівників до фізичної активності, часто надаючи фінансові стимули [69; 18].

Основною метою профілактики вживання наркотичних речовин є підтримка людей, зокрема молоді, у запобіганні або відтермінуванні початку вживання наркотиків. Якщо ж це вже сталося, завдання полягає в уникненні руйнівних наслідків, таких як залежність. Водночас загальна мета профілактики є значно ширшою: вона спрямована на забезпечення здорового і безпечного розвитку дітей і молоді, щоб вони могли розкрити свої таланти, реалізувати потенціал і зробити внесок у суспільство. Ефективні заходи профілактики сприяють формуванню позитивних стосунків дітей, молоді та дорослих із їхніми родинами, навчальними закладами, робочими середовищами та громадами. Таким чином, профілактика є одним з головних складових системи, направленої на вирішення проблеми вживання наркотичних речовин [37].

Проект національної стратегії щодо наркотиків на 2021-2030 роки передбачає чотири основні цілі, зокрема [64]:

1. Пропаганда здорового способу життя та зниження попиту на психоактивні речовини.
2. Боротьба з незаконним обігом наркотиків, психотропних речовин і прекурсорів, зменшення постачання таких речовин та своєчасне їх вилучення.
3. Забезпечення доступу до наркотичних засобів для тих, хто потребує

допомоги, в т.ч. медичної.

4. Надання своєчасних і якісних послуг з діагностики, профілактики, медичної та соціально-психологічної підтримки людям з психічними та поведінковими розладами, спричиненими психоактивними речовинами, а також реалізація комплексних програм зменшення шкоди.

Приклад Великобританії, Німеччини, Франції, Швейцарії та інших країн демонструє, що заходи, спрямовані на зменшення шкоди від незаконного обігу наркотиків, значно ефективніші за боротьбу з наркотиками в традиційному розумінні. Такий висновок базується на аналізі законодавства та заходів, що вживаються для протидії незаконному обігу наркотиків в країнах Європейського Союзу. Досвід показує, що ефективність боротьби з наркоманією та її негативними наслідками досягається завдяки впровадженню програм зменшення шкоди, спричиненої неконтрольованим вживанням наркотиків. Це включає обмін шприців, замісну терапію, реабілітаційні програми та інші ініціативи. У країнах, де ці програми впроваджено, вдалося врятувати численні життя [45].

Отже, для вдосконалення наркополітики в Україні та її адаптації до сучасних викликів важливо вивчати зарубіжний досвід впровадження програм, спрямованих на формування здорового способу життя та зменшення вживання наркотичних і психоактивних речовин (ПАР). Зарубіжні країни демонструють різні моделі реалізації таких ініціатив, що охоплюють як державні, так і недержавні програми профілактики.

Зокрема, у Фінляндії профілактичні ініціативи здійснюються за участю державних (муніципальних) установ, недержавних організацій, бізнесу та релігійних спільнот. Діяльність цих організацій координується і підтримується державою, що забезпечує інтеграцію зусиль на різних рівнях.

Канада пропонує модель, за якої спеціалісти аналізують проблеми, що впливають на здоров'я населення, на основі даних з лікарень, правоохоронних органів та соціальних служб. Для вирішення цих проблем формуються тимчасові робочі групи, які розробляють і реалізують заходи, спрямовані на попередження

захворювань, включаючи залежність від наркотичних речовин і ПАР.

У США впроваджуються численні програми, орієнтовані на популяризацію здорового способу життя, серед яких виділяються моделі SHARP і СНЕК, що поєднують освітні та практичні компоненти. Акцент робиться на боротьбі із шкідливими звичками, зайвою вагою та стресами, а також на формуванні життєвих навичок серед молоді.

Європейські країни, такі як Швеція, Данія, Фінляндія та Австрія, досягають високих результатів у формуванні культури здоров'я завдяки інтеграції освітніх, соціальних та правових ініціатив. Наприклад, у школах запроваджуються курси з формування навичок здорового способу життя, а на законодавчому рівні заохочується участь підприємств у програмах оздоровлення працівників.

В Україні реалізація профілактичних заходів здійснюється центральними органами виконавчої влади в межах їх повноважень, визначених відповідними нормативно-правовими актами. Організаційно-практичне забезпечення профілактики та реабілітації наркозалежних осіб здійснюють Міністерство освіти і науки України (МОН), Міністерство охорони здоров'я (МОЗ), Міністерство молоді та спорту, Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики), інші центральні органи виконавчої влади, обласні державні адміністрації та неурядові організації. Профілактика охоплює різні соціальні та вікові групи населення та включає широкий спектр заходів – від запобігання вживанню наркотиків до зменшення негативних наслідків вживання психоактивних речовин. Здійснення державної політики у сфері пропаганди здорового способу життя серед учнівської молоді покладено на Міністерство освіти і науки України [20].

Таким чином, на основі зарубіжного досвіду можна визначити ключові напрями для вдосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні:

1. Повна заборона реклами ПАР, зокрема на законодавчому рівні врегулювати заборону реклами пива, тютюнових і алкогольних виробів,

обмежити їх продаж і споживання у громадських місцях.

2. Освітні програми, зокрема включення до навчальних планів шкіл і ЗВО курси, присвячені здоровому способу життя, раціональному харчуванню та профілактиці залежностей.

3. Залучення бізнесу через стимулювання роботодавців до фінансування програм, спрямованих на покращення здоров'я працівників, з використанням податкових пільг.

4. Соціальні ініціативи, які включають активізацію розробки соціальної реклами, організацію культурно-мистецьких і фізкультурних (оздоровчих) заходів для молоді.

5. Житлові умови, зокрема розробити і впровадити механізми державної підтримки молоді у забезпеченні житлом, що сприятиме створенню стабільних умов для здорового способу життя.

Отже, вирішення цього питання з використанням комплексного підходу із залученням всіх рівнів управління, громадських організацій та бізнесу дозволить зменшити поширення шкідливих звичок серед населення, удосконалити реалізацію державної політики щодо наркотиків, а також підвищити якість життя населення і зміцнити національну систему охорони здоров'я.

Впровадження програм первинної профілактики, просування здорового способу життя, боротьба з ВІЛ та іншими соціально небезпечними хворобами, а також організаційні вимоги щодо умов перебування в навчальних закладах, які сприяють безпеці, збереженню здоров'я, правильному харчуванню та відпочинку, регулюються низкою законодавчих актів і нормативних документів. Основними нормативними актами, які визначають роль профілактичної освіти в освітній системі, є [20]:

Національна доктрина розвитку освіти, яка визначає пропаганду здорового способу життя серед молоді як один із ключових напрямів державної освітньої політики.

Закон України «Про освіту», що встановлює засади державної політики в освіті, зокрема формування культури здорового способу життя, екологічної свідомості та відповідального ставлення до довкілля.

Державні стандарти загальної середньої освіти, що затверджуються урядом і переглядаються кожні 10 років.

Стандарти вищої освіти, які розробляються для кожного рівня вищої освіти згідно з Національною рамкою кваліфікацій і використовуються для оцінювання якості вищої освіти та результатів навчання за різними спеціальностями.

У 2021 році був ухвалений Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX «Про основні засади молодіжної політики», який визначає мету, завдання, основні принципи, напрямки та механізми реалізації молодіжної політики в Україні, а також гарантії участі молоді у її формуванні та реалізації. Закон охоплює особливості організаційних і правових основ діяльності молодіжних і дитячих громадських об'єднань.

Крім того, Указом Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021 була схвалена Національна молодіжна стратегія до 2030 року, яка сприятиме створенню можливостей для молоді бути конкурентоспроможною і активно брати участь у суспільному житті. Одним із головних пріоритетів Стратегії є здоров'я, зокрема формування навичок здорового способу життя, розвиток фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни.

Уряд затвердив Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2021-2025 роки (постанова від 02 червня 2021 року № 579), одне з завдань якої полягає у формуванні у молоді свідомого і відповідального ставлення до свого здоров'я, підтримці психічного розвитку, збереженні репродуктивного здоров'я, пропаганді культури безпеки життєдіяльності та запобіганні соціально небезпечним захворюванням і залежностям.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено дослідження науково-теоретичного обґрунтування реалізації державної політики щодо наркотиків та вироблення шляхів її удосконалення. Отримані в процесі дослідження результати дають підстави для формулювання низки узагальнюючих висновків.

1. Здійснено аналіз стану наукових досліджень реалізації державної політики щодо наркотиків у працях вітчизняних вчених та визначено, що реформа охорони здоров'я в Україні є важливою частиною загальних суспільних змін, що спрямовані на покращення соціального та економічного розвитку країни, однак потребує узгодження з іншими реформами. Дослідженнями науковців встановлено, що попри значні трансформації, проблеми в галузі охорони здоров'я, зокрема щодо високої смертності та відсутності єдиної стратегії, залишаються невирішеними.

Проведений аналіз показав, що успішне реформування вимагає комплексного підходу, враховуючи внутрішні та зовнішні виклики, а також інтеграції фармацевтичного сектору в загальний процес реформ. З метою підвищення ефективності державної наркополітики необхідно удосконалити законодавство та продовжувати співпрацю з міжнародними організаціями.

2. Досліджено понятійно-категорійний апарат реалізації державної політики щодо наркотиків та встановлено, що фармацевтичний сектор України є важливою складовою системою охорони здоров'я, однак він потребує подальшої стандартизації та законодавчого регулювання термінології для забезпечення ефективного розвитку. Відсутність чітких визначень термінів у законодавстві зокрема «фармацевтична сфера» та «наркополітика», ускладнює процес реалізації державної політики щодо наркотиків. Водночас виникає необхідність щодо досліджень окремих категорій і понять щодо посилення ролі громадськості та професійних асоціацій у розвитку фармацевтичного сектору, а також забезпечення належного регулювання обігу наркотичних засобів і психотропних речовин для ефективної боротьби.

3. Охарактеризовано нормативно-правове забезпечення державної політики щодо наркотиків в Україні та встановлено, що фармацевтична галузь потребує вдосконалення нормативно-правової бази для ефективного забезпечення доступу до лікарських засобів, зокрема для лікування захворювань. Важливою складовою є реалізація державної політики щодо наркотиків, яка включає профілактику, контроль за обігом наркотичних засобів та забезпечення доступу до медикаментів для лікування хворих. Інтеграція міжнародних стандартів та ефективне співробітництво з громадськими організаціями є критичними для подальшого розвитку національної наркополітики.

4. Визначено організаційні засади державної політики щодо наркотиків в Україні та доведено, що державна політика щодо наркотиків в Україні здійснюється через органи виконавчої влади, місцеві органи самоврядування та громадські організації. Поряд з ними важливу роль виконує законодавство, що регулює питання обігу наркотиків та контроль за їх вживанням та ін. Встановлено, що основні виклики включають недостатність систематизації у регуляторних актах, що призводить до неефективності та корупції, а також низький рівень громадської участі в управлінні.

Виникає необхідність в удосконаленні організаційно-правових механізмів у сфері наркополітики, зокрема щодо посилення ролі громадських організацій і здійснення громадського контролю для підвищення прозорості та ефективності боротьби з наркозалежністю та незаконним обігом наркотиків.

5. Проаналізовано зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо наркотиків з можливістю використання його в Україні. Аналіз досвіду міжнародної наркополітики показує про необхідність адаптації сучасних практик для України, зокрема декриміналізації вживання наркотиків і зменшення покарань для споживачів, як це зроблено в Європейському Союзі та деяких інших країнах.

Встановлено, що підходи до профілактики, лікування та реабілітації в країнах ЄС, зокрема в Португалії та Швейцарії, показали ефективність у зниженні соціальних ризиків та наркозлочинності, що має стати основою для змін в Україні.

Виникає необхідність у реформуванні реалізації наркополітики України для інтеграції в ЄС, включаючи прийняття проекту Стратегії наркополітики до 2030 року, яка має включати кращі міжнародні практики, посилення прав людини та захист вразливих груп населення.

6. Розроблено рекомендації щодо впровадження заходів профілактики для зменшення вживання наркотичних препаратів як одного із напрямів удосконалення державної наркополітики в Україні та встановлено, що важливим напрямом удосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні, окрім іншого, є здійснення профілактичних заходів та лікування наркозалежності, розроблення реабілітаційних програм та необхідність їх вдосконалення. Важливе місце в реалізації державної політики щодо наркотиків потребують визначення місця і ролі соціальних служб та громадських організацій у наданні допомоги наркозалежним особам, а також розроблення ефективних програм профілактики та освіти серед молоді та формування здорового способу життя як основних напрямів запобігання наркоманії. Успішна реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні потребує комплексного міжгалузевого підходу та співпраці між органами влади, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

Встановлено, що розвиток політики здорового способу життя сприяє зниженню неінфекційних захворювань, зокрема через профілактику вживання ПАР, що важливо для збереження здоров'я населення. Зарубіжний досвід показує, що профілактичні заходи, такі як програми в школах, на робочих місцях і в громаді, є ефективними для боротьби з наркозалежністю. При цьому, Україна повинна інтегрувати міжнародні практики у свою політику, зокрема з акцентом на здоровий спосіб життя та заходи зменшення шкоди від наркотиків, адаптуючи їх до національних умов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 5 принципів від громадського сектору для Державної стратегії наркополітики на 2023-2030 роки: навіщо це рішення. *Рубрика*. 2023. <https://rubryka.com/2023/08/31/5-pryntsypiv-vid-gromadskogo-sektoru-dlya-derzhavnoyi-strategiyi-narkopolityky-na-2023-2030-roky-navishho-tse-rishennya/> (Дата звернення: 10.10.2024)
2. Авраменко Т. П. Богачев Р. М., Нерсесян Г. А., Довганчин Г. С. Державна політика змін у сфері охорони здоров'я в Україні: регіональний вимір. 2017. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znpnadu_2015_2_12.pdf
3. Бойко А. І. Реалізація концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 рр.: завдання післядипломної підготовки провізорів Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. 2013. № 3. С. 42-45. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uezyaf_2013_3_9.
4. Бурак М. В. Реалізація державної політики щодо наркотиків. Секція № 2. Напрями протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. 2017. <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ac039f6e-74eb-4386-8422-b8c2834b0eb2/content>
5. Волк Н. В. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративно-правового регулювання фармацевтичної галузі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Випуск 44. Том 2. http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.44/part_2/5.pdf
6. Гавриленко Н. І. Кулич Я. В. Тенденції та перспективи розвитку фармацевтичного ринку. Проблеми і перспективи економіки та управління <https://ppeu.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=10>

7. Гальчинський А. С. Суперечності реформ: у контексті цивілізаційного процесу. Київ: Укр. пропілеї, 2001. С. 181–182.
8. Герасименко І. А. Напрями управління фармацевтичним сектором галузі охорони здоров'я України. Прометей. 2014. № 2. С. 48-53. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prom_2014_2_8.
9. Гетало О. В. Кратенко А. О. Аналіз соціально-економічного стану системи реімбурсації вартості лікарських засобів за кордоном. Науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки». 2019. № 2 https://ukrlogos.in.ua/documents/logos_the_art_of_scientific_mind_2_february_2019_19.pdf
10. Гудзенко О. П. Барнатович С. В., Кулічевська І. С. Аналіз основних нормативно-правових документів, що регламентують медичне і фармацевтичне забезпечення населення України. Здобутки та перспективи управління фармацевтичною системою: збірник праць науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 90-річчю з дня народження професора Р. М. Піняжка і 75-річчю з дня народження професора О. Л. Грома (м. Львів, 28 – 29 вересня 2018 р.) : наукове видання; за редакцією Богдана Громовика та Артема Горілика. Львів : Ліга-Прес, 2018. 222 с. С. 71-73.
11. Гуманізація державної політики щодо людей, які вживають наркотики. Результати дослідження кримінологічних та морально-етичних аспектів боротьби з незаконним обігом наркотиків в Україні та її наслідків. *Громадська організація «Євразійський інститут наркополітики» на замовлення та за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження»*. 2016-2017. <https://www.irf.ua/content/files/drugpolicy.pdf>
12. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. монографія : у 2 ч. / кол. авт. ; упоряд. п оф. Я. Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. проф. М. М. Білинської, проф. Я. Ф. Радиша. К. : НАДУ, 2013. 396 с.
13. Дослідження актуальних питань правової підготовки фахівців фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я / А. А. Котвіцька, І. В.

Кубарева, А. В. Волкова, Ю. В. Корж, І. О. Сурікова, О. С. Овакімян, А. В. Черкашина. Соціальна фармація: стан, проблеми та перспективи : матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 25-26 квіт. 2019 р. Харків : НФаУ, 2019. С. 14-26.

14. Європейська навчальна програма з профілактики: Довідник із науково обґрунтованої профілактики вживання психоактивних речовин для тих, хто ухвалює рішення, впливає на громадську думку та формує політику. *Європейський моніторинговий центр з наркотиків та наркотичної залежності*. 2019. 136 с.

15. Європейський досвід державного управління: [курс лекцій] / [уклад.: О.Ю. Оржель, О.М. Палій, Ю.Д. Полянський та ін.] К.: Вид-во НАДУ, 2007. 76с.

16. Заблоцький А. Саморегулівні організації – це крок вперед до «розумного регулювання». <http://blog.liga.net/user/azablotskiy/article/22646.aspx>.

17. Захарко Н. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності фармацевтичного сектора України в ринкових умовах. Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2018. Т. 4, № 3. С. 51-58. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sphhc_2018_4_3_9.

18. Заюков І. Здоров'я як... економічна категорія. *Газета «День»*. 2018. <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/zdorovya-yak-ekonomichna-kategoriya>

19. Зборовська Т. В. Обґрунтування актуальності впровадження стандарту ISO 22301 у фармацевтичному секторі України. Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. 2017. № 2. С. 4-10. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uezyaf_2017_2_3.

20. Звіт щодо наркоситуації в Україні за 2022 рік. 2022. <https://cmhmda.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/zvit-shhodo-narkotychnoyi-ta-alkogolnoyi-sytuacziyi-v-ukrayini-2022.pdf>

21. Кецько В. В. Медико-соціальні аспекти реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Інноваційні проекти для економічного відродження та конкурентного розвитку України*: зб.

доп. 91-ї щорічної студентської наукової конференції, 15 квітня – 19 травня 2024 р. [Електронний ресурс]. Київ, КНЕУ, 2024. 181 с. с. 70-72. URL: https://kneu.edu.ua/ua/znz/konf_kneu/ssc/91_shoric/

22. Кількість наркозалежних серед молоді зростає. Департамент охорони здоров'я Полтавської обласної державної адміністрації. 2024. <http://uoz.gov.ua/2024/06/26/%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4-%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4/>

23. Клушко Н. С. Механізм державного управління фармацевтичним сектором України. Теорія та практика державного управління. 2012. Вип. 3. С. 245-251. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2012_3_35.

24. Князевич В. М. Авраменко Т. П. Державна політика з охорони здоров'я в Україні: перспективи розвитку в умовах системних змін. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2015. Вип. 1. С. 164-179. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnadu_2015_1_15

25. Козирєва О. В. Гарафонов О. І., Яковлев А. В. Сучасні тенденції та стратегічні напрями реалізації кластерної моделі розвитку фармацевтичної галузі в Україні. Науковий вісник Полісся. 2019. № 1 (17). С. 14-25.

26. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

27. Концепція розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011 – 2020 рр.: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.09.2010 № 769 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України 27.03.2013 № 242). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0769282-10>

28. Котвіцька А. А. Кубарєва І. В. Аналіз законодавчих та нормативно-

правових засад надання фармацевтичної допомоги пільговим категоріям населення в Україні. Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. 2014. № 6 (38). С. 75-81.

29. Круглий стіл на тему: «Стратегія наркополітики: що планує влада?». Укрінформ. 2023. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3766680-strategia-derzavnoi-politiki-sodo-narkotikiv-obgovorennia-proektu.html>

30. Кубарева І. Пилюга Л. Аналіз інформаційно-правового забезпечення фармацевтичної діяльності в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 2. С. 105-109.

31. Кубарева І. В. Котвіцька А. А. Дослідження науково-практичних аспектів формування фармацевтичної термінології. Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2017. Том 3. № 2. С. 34-40.

32. Лехан В. М., Слабкий Г. О., Шевченко М. В. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір. К., 2009. 34 с.

33. Литвиненко Л. Л., Собкова А. О. Перспективи розвитку фармацевтичного ринку України в умовах поглиблення процесів євроінтеграції. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. 2015. № 40. С. 51-57.

34. Литвиненко М. В. Умови реалізації державної політики реформування системи охорони здоров'я в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2017. 2 (52). <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-2/doc/7/03.pdf>

35. Малімон В. І. Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо протидії наркоманії. International scientific conference. Wloclawek, Republic of Poland December 28–29, 2021. <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/196/5460/11446-1?inline=1>

36. Медико-соціальні засади публічного врядування у сфері охорони здоров'я : монографія / [кол. авт. ; за заг. ред. М. М. Білінської, Н. О. Васюк, О. Д. Фірсової]. Київ : НАДУ, 2018. 416 с.

37. Міжнародні стандарти з профілактики вживання наркотиків. United Nations. 2015.

https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist/zdorovy_sposib_zhyttia/mijnarodnistandartizprofilaktiki1.pdf

38. Наркополітика у світі та в Україні. Сучасні підходи до лікування наркозалежності. Центр громадського здоров'я МОЗ України. 2023. <https://phc.org.ua/news/narkopolitika-u-sviti-ta-v-ukraini-suchasni-pidkhodi-do-likuvannya-narkozalezhnosti>

39. Немченко А. С. Панфілова Г. Л., Пропіснова В. В. Діалектика та методологія організації фармацевтичної допомоги населенню за умов впровадження обов'язкового медичного страхування. Клінічна фармація. 2009. № 1. С. 31–36. 14.

40. Немченко А. С. Панфілова Г. Л. Науково–методичні підходи до оптимізації фармацевтичного забезпечення медичного стандарту як складової страхової політики. Х., 2008.

41. Овчаренко Т. Єрмолаєва В. Механізм впровадження міжнародних стандартів GMP у фармацевтичний сектор економіки України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2009. http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/01/108_11.pdf

42. Осик С. В. Зарубіжний досвід формування та виховання культури здоров'я молоді. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2018. № 6. С. 77–80.

43. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

44. Панфілова Г. Л. Немченко А. С., Немченко О. А. Організація фармацевтичної допомоги населенню за умов впровадження медичного страхування. Х., 2009.

45. Покращання наркополітики держави чи чергове наркошоу? Українська

Гельсінська спілка з прав людини. 2011.

<https://www.helsinki.org.ua/articles/pokraschannya-narkopolityky-derzhavy-chy-cherhove-narkoshou/>

46. Про внесення змін до Національного переліку основних лікарських засобів постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1081 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1081-2017-%D0%BF>

47. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки : аналіт. доп. Нац. ін-ту стратег. досліджень до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України. К. : НІСД, 2014. 148 с.

48. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF>

49. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>

50. Про забезпечення доступності лікарських засобів постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2017 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/152-2017-%D0%BF/print>

51. Про затвердження Державної стратегії реалізації державної політики забезпечення населення лікарськими засобами на період до 2025 року постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2018 р. № 1022 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1022-2018-%D0%BF>

52. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 647 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2015-%D0%BF>

53. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я

України: постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF>

54. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: 15 лютого 1995 року № 62/95-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text>

55. Про Кабінет Міністрів України: закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

56. Про лікарські засоби: закон України від 4 квітня 1996 року № 123/96-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>

57. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/ed20181011>

58. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: закон України від 15 лютого 1995 року № 60/95-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>

59. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80#Text>

60. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80#Text>

61. Про утворення Національної служби здоров'я України: постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-%D0%BF>

62. Про ціни і ціноутворення: закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>

63. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження

операційного плану з її реалізації на 2023–2025 роки». 2023. Газета «Аптека». URL: <https://www.apteka.ua/article/671797>

64. Проєкт Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2030 року. 2023. <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/2021/05/18/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>

65. Реформа чи покращення? / Менеджмент в охороні здоров'я. №5. 2013. <http://www.promagazine.com.ua>

66. Convention on Psychotropic Substances. United Nations. 1971. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf

67. Солоненко І. М. Управління організаційними змінами у сфері охорони здоров'я : монографія / І. М. Солоненко, І. В. Рожкова. К. : Фенікс, 2008. 276 с.

68. Сотнікова Л. В. Правові механізми забезпечення населення України лікарськими засобами. Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019 р.) : у 5 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2019. Т. 3. 124 с. С. 80-82.

69. Спорт та здоровий спосіб життя в країнах Європи. Пункт європейської інформації «Все про Європу». 2017. http://punkt-eu.blogspot.com/2017/09/blog-post_7.html

70. Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2030 року: що ми від неї хочемо. *Всеукраїнське об'єднання людей з наркозалежністю*. 2024. <https://volna.in.ua/novini/nacz%D1%96onaln%D1%96-novini/strategiya-derzhavnoi-politiki-shhodo-narkotikiv-na-period-do-2030-roku-shho-mi-vid-nei->

xochemo.html

71. Толочко В. М. Артюх Т. О., Курган А. В. Дослідження окремих компетенцій сучасного керівника у фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я. Соціальна фармація в охороні здоров'я. 2018. Т. 4, № 2. С. 51-59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/sphhc_2018_4_2_8.

72. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

73. Фармацевтична енциклопедія. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/307/farmacevtichna-galuz>

74. Фармацевтична енциклопедія. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/309/farmacevtichna-diyalnist>

75. Чаус А. О. Напрямки розвитку державної політики щодо наркотиків в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. http://lsej.org.ua/10_2022/126.pdf

76. Шевчук О. М., Матат Ю. І. Організаційно-правові засади протидії наркозлочинності: міжнародний аспект. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Випуск 84: частина 3. С. 228-235. https://www.researchgate.net/publication/384659203_Organizational_and_legal_principles_of_countersing_drug_crime_international_aspect

77. Юрковська Л. Науково-теоретичне обґрунтування необхідності розробки концепції прав громадян України щодо якості лікарських засобів. Здобутки та перспективи управління фармацевтичною системою: збірник праць науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 90-річчю з дня народження професора Р. М. Піняжка і 75-річчю з дня народження професора О. Л. Грома (м. Львів, 28 – 29 вересня 2018 р.) : наукове видання; за редакцією Богдана Громовика та Артема Горілика. Львів : Ліга-Прес, 2018. 222 с. С. 160-162.

78. Convention for the protection of human rights and dignity of the human being with regard to the application of biology and medicine: convention on human rights and biomedicine (adopted by the Committee of Ministers on 19 November 1996). Council of Europe Convention of Biomedicine. 1997. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9363733/>

79. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols No. 11 and 14. 1950. *Council of Europe*. URL: https://www.eods.eu/library/CoE_European%20Convention%20for%20the%20Protection%20of%20Human%20Rights%20and%20Fundamental%20Freedoms_1950_EN.pdf

80. Drugs (psychoactive). *World Health Organization*. URL: https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab_2

81. Health behavior and health education / [edited by] Karen Glanz, Frances Marcus Lewis, Barbara K. Rimer. – 2nd ed. – 496 p. – (Jossey-Bass health series).

82. Marc Suhrcke, Martin McKee, Lorenzo Rocco Investing in Health: Key to Successful Economic Development in Eastern Europe and Central Asia. World Health Organization 2008, on behalf of the European Observatory on Health Systems and Policies. 2008. <http://www.euro.who.int/pubrequest>.

83. Single Convention on Narcotic Drugs. As amended by the 1972 Protocol amending the Single Convention on Narcotic Drugs. *United Nations*. 1961. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf

84. United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. *United Nations*. 1988. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res//treaties/definitions/treaty/united_nations_convention_against_illicit_traffic_in_narcotic_drugs_and_psychotropic_substances_1988_html/convention_1988_en.pdf

85. What works! Effective health communication. Participant source book. Toronto, 2006. 235 p.

Звіт подібності

метадані

Заголовок

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ: МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Автор

Кецко Вадим Володимирович

Науковий керівник / Експерт

к.держ.упр., Васюк Наталія Олегівна

підрозділ

кафедра національної економіки та публічного управління

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		85
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		107

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

11452

Кількість слів

КЦ

89641

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз			Копію тексту	
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)		КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://www.apteka.ua/article/595437		63	0.55 %
2	https://www.apteka.ua/article/595437		60	0.52 %
3	Organizational and legal principles of countering drug crime: international aspect О. М. Шевчук, Матат Ю. І.;		56	0.49 %
4	https://www.legalife.com.ua/2019/03/29/narkota-i-zakon-poniattia-klassifikatsiia-vydy-narkotichnykh-zasobiv-psykhotropnykh-rechovyn-i-prekursoriv/		34	0.30 %
5	https://www.apteka.ua/article/466632		30	0.26 %

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
91-ї щорічної студентської наукової конференції**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ
ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

15 квітня – 19 травня 2024 р.

УДК 657:336.221]:005.4(043)
I-66

Відповідальний за випуск:
к.е.н., доцент
кафедри бізнес-економіки та підприємництва Старіков О.Ю.

Рекомендовано до друку
Науково-експертною радою КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Протокол № 6 від 20.06.2024 р.

Інноваційні проєкти для економічного відродження та конкурентного розвитку
I-66 **України: зб. доп. 91-ї щорічної студентської наукової конференції, 15 квітня – 19 трав-**
ня 2024 р. [Електронний ресурс]. Київ, КНЕУ, 2024. 181 с.
ISBN 978-966-926-494-7

Збірник тез укладено за підсумками студентських досліджень, представлених на науковій конференції КНЕУ 15 квітня – 19 травня 2024 року. Доповілі здобувачів вищої освіти присвячено актуальним питанням розвитку бізнес-економіки та підприємництва, використанню кращих управлінських практик вітчизняними організаціями для відновлення і інноваційного розвитку економіки України. Розглянуто проблеми здійснення повоєнної інноваційної трансформації національної економіки, формування державної політики відродження України.

УДК 657:336.221]:005.4(043)

Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється

ISBN 978-966-926-494-7

© КНЕУ 2024

<i>Гльмінський Михайло Андрійович, Копотун Олександр Анатолійович</i> Зелений туризм як елемент підприємництва в сільських місцевостях	44
<i>Харченко Вікторія Костянтинівна</i> Інвестиції в інновації	46
<i>Гайдамаха Дмитро Миколайович</i> Методичні засади оцінювання капіталізації підприємства	48
<i>Розов Роман Олексійович</i> Вплив зміни клімату та забрудненості навколишнього середовища на економіку України	51
<i>Ігнатенко Ольга Олександрівна</i> Роль глобальних трендів у формуванні стратегій розвитку бізнесу в Україні	53
<i>Лановенко Богдана Олександрівна</i> Методи кількісної оцінки ризику економічного розвитку підприємства	55

КАФЕДРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ПЛАТФОРМА

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

<i>Вартанов Стас Олександрович</i> Стрес та тайм менеджмент як запорука успішної професійної діяльності в публічній сфері	59
<i>Ємець Дмитрій Олегович</i> Контрпропаганда як інструмент інформаційної війни	61
<i>Жабко Владислав Іванович</i> Інституційний механізм забезпечення цифрової дипломатії в Україні	64
<i>Жданов Максим Романович</i> Процеси цифровізації у забезпеченні захисту прав інтелектуальної власності	67
<i>Желіба Жанна Віталіївна</i> Цифровізація публічного управління: стратегії та технології	68
<i>Кецко Вадим Володимирович</i> Медико-соціальні аспекти реалізації державної політики щодо наркотиків в Україні: проблеми та перспективи розвитку	70
<i>Курилько Ярина Віталіївна</i> Економічні санкції як інструмент реалізації зовнішньо-торговельної політики в умовах російсько-української війни	72
<i>Лудан Вероніка Віталіївна</i> Механізми публічного управління в сфері освіти	75
<i>Медвідь Олена Іванівна</i> Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади в умовах воєнного стану	78
<i>Миколайчук Дар'я Олексіївна</i> Відновлення енергетичної інфраструктури в Україні на засадах сталого розвитку	81
<i>Олійник Тетяна Миколаївна</i> Організаційно-правові засади регулювання обігу рослин роду коноплі (Cannabis) в медичній діяльності	84
<i>Островерхов Владислав Андрійович</i> Роль IT-індустрії для відновлення економіки України	86

Тому, серед подальших напрямків досліджень, особливою увагою слід надавати проєктам щодо створення сучасної телекомунікаційної інфраструктури для доступу до мережі Інтернет та забезпечення рівних умов доступу до неї для різних соціальних груп (бідних і заможних, міських і сільських мешканців і т. д.). Окрім полегшення життя для власних громадян, такі трансформації сприятимуть збільшенню привабливості України на міжнародному рівні, особливо в ІТ-сфері, підкресленню потенціалу та готовності до нових викликів, а також привертанню інвестицій в країну.

Список використаних джерел

1. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.199 № 74/98-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 30.05.2024)
2. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дреппака. Київ, 2017. Ч. 2. 72 с. URL: https://onat.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Part_002_Feb_2018.pdf.
3. Биркович Т.І., Биркович В.І., Кабанець О.С. Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1488>. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.2. (дата звернення 30.05.2024)
4. Струтинська І., Козбур Г. Основні стимули цифрових трансформацій малого та середнього бізнесу України. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/28144/2/XXI_NK_2019_Strutynska_I-Basic_performance_of_digital_73-74.pdf. (дата звернення 30.05.2024)
5. Наместнік В.В. Цифрова компетентність публічних службовців: сутність поняття. Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019 р.) : у 5 т. Київ, 2019. Т. 4. С. 67–86.
6. Лопушинський І. П. «Цифрові робочі місця» державних службовців як вагома складова електронного урядування в Україні. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2018. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2018_1_29. (дата звернення 30.05.2024)

Кецко В. В.

*ОП «Цифрове врядування», 1 курс магістратури
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.держ.упр., доцент кафедри національної економіки
та публічного управління Васюк Н.О.*

МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НАРКОТИКІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Україна постійно зіштовхується зі складними викликами у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків та їхнім використанням, в першу чергу це російська військова агресія. Викликами, що підсилюють актуальність цієї проблеми, є зловживання алкоголем, наркотиками та іншими психоактивними речовинами останнім часом прийняло характер епідемії, зокрема важливого значення набувають питання втрати населення працездатного віку.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, сумарна кількість людей з захворюваннями, спричиненими вживанням різних психоактивних речовин, за винятком тютюнокурців, перевищує 500 млн осіб. Статистичні дані свідчать, що приблизно 270 мільйонів людей

(або близько 5,5 % світового населення у віці 15-64 років) вживали психоактивні речовини протягом минулого року, і приблизно 35 мільйонів людей страждають від розладів, пов'язаних з вживанням наркотиків (шкідливий вжиток або залежність). За оцінками, близько 0,5 мільйона смертей щорічно можна пов'язати з вживанням наркотиків, з яких приблизно 350 000 чоловіків і 150 000 жінок. Смерті, пов'язані з опіоїдами, значною мірою через синтетичні опіоїди, останнім часом змінили тенденції смертності в деяких країнах з високим рівнем доходу. Слід зазначити, що у всьому світі майже 11 мільйонів людей вживають наркотики ін'єкційно, з яких 1,4 мільйона живуть з ВІЛ, а 5,6 мільйона – з гепатитом С [1].

Ці вражаючі цифри підкреслюють глобальну природу проблеми і вказують на необхідність розробки ефективних стратегій боротьби з наркозалежністю. При цьому, реалізація державної політики щодо наркотиків вимагає комплексного підходу, який охоплює медичні, соціальні та правові аспекти. Важливо розглянути сучасні стратегії та методи, які застосовуються в Україні для вирішення цієї проблеми.

Слід звернути увагу на такі міжнародні документи, зокрема Організації Об'єднаних Націй, які регулюють ці питання, зокрема Єдина Конвенція про наркотичні засоби 1961 року [2]; Конвенція про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року [3]; Конвенція про психотропні речовини від 21 лютого 1971 року [4]; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [5]; Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину [6].

Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року (Стратегія) визначала поняття «наркополітика» як стратегію і тактику діяльності держави у сфері контролю за обігом наркотиків, боротьби з їх незаконним обігом та протидії наркоманії, що відповідає національним інтересам України і міжнародним конвенціям ООН [7].

Стратегія окреслила Суб'єктів формування і реалізації наркополітики, зокрема як органи державної влади, так і органи місцевого самоврядування і заклади охорони здоров'я, а також до процесу вироблення та здійснення державної політики в окресленій сфері залучаються громадські організації та засоби масової інформації.

На нашу думку, Україна потребує постійного вдосконалення державної політики щодо наркотиків, враховуючи медико-соціальні аспекти. Комплексний підхід, включаючи профілактику, лікування, реабілітацію та соціальну підтримку, є ключем до ефективної боротьби з цією проблемою.

Огляд основних законодавчих актів, які регулюють обіг наркотиків та заходи боротьби з наркоманією, дають підстави зробити висновок, що потребує прийняття Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року, яка мала б бути спрямована на зменшення поширення наркотиків і надання допомоги залежним та враховувати медико-соціальні аспекти реалізації політики щодо наркотиків.

Так, оприлюднено проєкт розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2023–2025 роки» [8].

Стратегією визначено оновлену стратегічну парадигму наркополітики, яка заключається у потребі всебічного переходу від карального, кримінально-правового спрямування антинаркотичних заходів до лікувально-профілактичних, як найбільш дієвих при подоланні наркозалежності [9].

Важливим напрямом удосконалення державної політики щодо наркотиків в Україні, окрім іншого, є здійснення профілактичних заходів та лікування наркозалежності, розроблення реабілітаційних програм та необхідність їх вдосконалення. Додаткових досліджень потребують визначення місця і ролі соціальних служб та громадських організацій у наданні допомоги наркозалежним особам, а також розроблення ефективних програм профілактики та освіти серед молоді та формування здорового способу життя як основних напрямів запобігання наркоманії. Успішна реалізація державної політики щодо наркотиків в Україні потребує комплексного міжгалузевого підходу та співпраці між органами влади, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

Список використаних джерел

1. Drugs (psychoactive). *World Health Organization*. URL: https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab_2 (дата звернення 30.05.2024)
2. Single Convention on Narcotic Drugs. As amended by the 1972 Protocol amending the Single Convention on Narcotic Drugs. *United Nations*. 1961. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf (дата звернення 30.05.2024)
3. United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. *United Nations*. 1988. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/treaties/definitions/treaty/united_nations_convention_against_illicit_traffic_in_narcotic_drugs_and_psychotropic_substances_1988_html/convention_1988_en.pdf (дата звернення 30.05.2024)
4. Convention on Psychotropic Substances. *United Nations*. 1971. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf (дата звернення 30.05.2024)
5. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols No. 11 and 14. 1950. *Council of Europe*. URL: https://www.eods.eu/library/CoE_European_Convention_for_the_Protection_of_Human_Rights_and_Fundamental_Freedoms_1950_EN.pdf (дата звернення 30.05.2024)
6. Convention for the protection of human rights and dignity of the human being with regard to the application of biology and medicine: convention on human rights and biomedicine (adopted by the Committee of Ministers on 19 November 1996). Council of Europe Convention of Biomedicine. 1997. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9363733/> (дата звернення 30.05.2024)
7. Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 735-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80#Text> (дата звернення 30.05.2024)
8. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Державної стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2023–2025 роки». 2023. *Газета «Аптека»*. URL: <https://www.apteka.ua/article/671797> (дата звернення 30.05.2024)
9. Звіт щодо наркотичної та алкогольної ситуації в Україні за 2022 рік (за даними 2021 року). *Державна установа «Інститут судової психіатрії Міністерства охорони здоров'я України»*. 2022. URL: <https://cmhmda.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/zvit-shhodo-narkotych-noyi-ta-alkogolnoyi-sytuacziyi-v-ukrayini-2022.pdf> (дата звернення 30.05.2024)

Курилько Я.В.

ОП «Публічне управління та адміністрування», 2 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри національної економіки
та публічного управління Федірко Н.В.

ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Сучасні геополітичні виклики, торговельні конфлікти між провідними економіками світу, необхідність протидії транснаціональним загрозам безпеці – все це робить санкції одним із ключових важелів тиску в міжнародних відносинах.

Завданнями у викладенні основного матеріалу є визначити поняття економічних санкцій, визначити види санкцій та їх механізми запровадження, який вони мають вплив на зовнішньоторговельну політику, дослідження застосування на прикладі російсько-української війни.